

Romano Boodos

Y H T E I S K U N T A A P A L V E L E V A E R I K O I S L E H T I

Irtonro: 2 euroa.
Ei muita kuluja, keräyksiä tms.

ROMANO MISSIO
Vilppulantie 2 C 4
00700 HELSINKI

Myyntiaika syys-
marraskuu 2007

Nro 3/2007

.CA63

KOULUSSA ON KIVA OPPIA UUTTA!

Koulun käyminen loppuun asti ja päättötodistuksen saaminen ovat yhä tärkeämpiä tämän päivän yhteiskunnassa. Koulutie alkaa lapsena jo esikoulusta ja jatkuu peruskoulun läpi ammatilliseen koulutukseen.

Koulu ei ole vain lapsen oma asia; etenkin alakoululainen tarvitsee vanhempien apua ja tukea monessa asiassa. Lapsen koulunkäy-

minen on koko perheen yhteinen asia. Se on avain lasten hyvään tulevaisuuteen.

Romanien koulunkäynnin merkitystä oman elämän hallinnan avaimena korostetaan yhä enemmän. Tutkimuksen mukaan romanipojilta jää herkemmin peruskoulu kesken ja päättötodistus saamatta. Tulevaisuus kuitenkin näyttää paremmalta, sillä nuori sukupolvi tie-

tää koulutuksen tärkeyden.

Savon ammattikorkeakoulusta valmistui keväällä seitsemän romanikoulunkäyntiavustajaa. Tästä syksystä alkaen moni romanilapsi saa omassa luokassaan apua ja ymmärtämystä omaa kulttuuria tuntevalta avustajalta.

Kouluasiaa enemmän sivuilla 3, 4, 7, 9.

Kouluarjessa tarvitaan yhteispeliä ja selviä sääntöjä

Lapsi tarvitsee vähintään yhdeksän tunnin yöunen. Siksi koulupäivinä vanhempien tulee huolehtia lapset nukkumaan viimeistään kymmeneltä. Kunnon aamupala on tärkeä startti päivälle. Läksyjen tekeminen on vanhempien aiheellista hyvä varmistaa ja tarvittaessa auttaa.

Koulunkäynnissä tärkeää on säännöllisyys, tarpeettomien poissaoloja on vältettävä. Poissaoloista, kuten sairastumisesta, on

ilmoitettava opettajalle. Lomamatkoista on kerrottava etukäteen, jotta opettaja pystyy antamaan riittävästi kotitehtäviä, ettei lapsi jää luokkakavereista jälkeen.

Koulun ja vanhempien yhteistyö on pieniä tekoja arjessa ja selkeitä sääntöjä.

Opettajan laatima ”Joka perheen muistilista” sivulla 11.

KUVA: ANDREA CHURCH

PÄÄKIRJOITUS

Hyvä alku koulutiele ja elämälle

Ensimmäiset kouluvuodet ovat tärkeitä lapsen elämässä. Tavoitteena on, että lapsi oppii luottamaan itseensä ja omiin kykyihinsä, ottamaan huomioon toiset ihmiset ja hyväksymään ihmisten erilaisuuden. Lapsen kanssa puhuminen ja palautteen antaminen ovat tärkeitä, jotta hän oppii oikean ja väärän eron. Kasvattajan tehtävä ei ole lapsen pakottaminen aikuisuuden muotoon, vaan lapsen tarpeita kuuntelemalla auttaa tätä kehittämään itseään. Kasvatus on kasvamaan saattamista, luonnollisen kasvamisen tielle sattuvien esteiden poistamista.

Maailma muuttuu koko ajan. Vaihtoehtojen runsaus ja perinteisten mallien pirstoutuminen saattavat tuntua ahdistavilta, varsinkin kun yleisessä kasvatuksessa ei enää tarjota yhtä oikeaa uutta mallia vanhojen perinteisten tilalle. Mikä on oikein? Mitä on kristillinen kasvatus? Me kaikki - vanhemmat, opettajat ja muut kasvattajat - tarvitsemme kysymyksiimme vastauksia. Ihminen tarvitsee suuren kertomuksen, muutoin jäljelle jäävät vain pirstoutumisen tunne ja suuri epävarmuus. Jo Galileo Galilei on sanonut aikoinaan: "Uskon, että Raamattu on ainoa kirja, josta ihminen saa täydellisen lohdutuksen."

Koulujen alkaessa Mannerheimin Lastensuojeluliitto jakaa koululaisille kassin, joka sisältää paljon tietoja ja ohjeita, jotta koulun alku olisi koululaiselle turvallinen ja hyvä. Tärkeintä kuitenkin on, että jokainen lapsi voi kokea olevansa hyväksytty ja rakastettu. Lapsi tarvitsee vanhempiensa tukea ja aikuisten läsnäoloa.

Romanilasten koulunkäynnin edellytyksiä tulee kehittää. Tänä vuonna on alkanut Perusopetusprojekti 2, jossa etsitään ratkaisuja romanilasten perusopetuksessa ilmenneisiin kehittämistarpeisiin. Koulutustiedon jakaminen romanivanhemmille, kodin ja koulun välinen yhteistyö, opiskelun yleiset ja erityiset tukitoimet koulussa sekä romanitietouden jakaminen kouluyhteisölle ovat projektin neljä sisältöaluetta. Tämä opetushallituksen hanke jatkuu ainakin vuoden loppuun saakka ja mahdollisesti pidempäänkin. Tällaiset hankkeet tulee saada mahdollisimman pian näkyväksi koulujen ja romanilasten arjessa.

Romano Missio on joutunut tekemään tämän vuoden aikana suuria ja kipeitä ratkaisuja. Muutosprosessi on erityisesti koskenut Lahden pienryhmäkotiä. Haluan osoittaa lämpimät kiitokset Lahden pienryhmäkodin työntekijöille yhteistyöstä. Tämän hetken ja tulevaisuuden toiminnan kehittämisessä tarvitsemme viisautta. Työn lähtökohhta tulee olla romaniperheiden ja lasten hyvä elämä.

Romano Bodos lehden lukijoille ja Romano Mission työntekijöille haluan toivottaa siunausten tuomaa elämäniloa syksyyn. Jumala on luvannut antaa meille paljon hyvää, kun luotamme Häneen. Elämässä tarvitaan uskoa ja rohkeutta. Lauluntekijä on sanonut: "Usko Jeesukseen on enemmän kuin mielipiteet maan, se on enemmän kuin osaamme me ajatella-kaan. Se on rakkautta ojentettu käsi Jumalan, johon tarttumalla elää uskallan." Tätä uskon ulottuvuutta toivon meille kaikille.

LÄMMÖLLÄ,

LEENA RAUHALA

Romano Missio ry.

Vilppulantie 2 C 4, 00700 Helsinki
Puh. (09) 351 1366, fax (09) 345 2517

HALLITUS 2007

Leena Rauhala	puheenjohtaja, kansanedustaja
Jeppie Isberg	yrittäjä
Unto Jääpuro	yhdyshenkilö
Väinö Lindberg	sosiaalineuvos
Tina Mäkelä	projektijohtaja
Lauri Uljas	lehtori
Sami Valentin	evankelista
Paula Åkerlund	sosionomi
Päivi Rask-Helin	kulttuurihoaja
Anne Nurminen	psykologi (varajäsen)

KESKUSTOIMISTO

toimisto@romanomissio.fi

Tuula Åkerlund	toiminnanjohtaja tuula.akerlund@romanomissio.fi
Timo Jokela	talouspäällikkö
Mervi Pamukci	toimistosiihteeri mervi@romanomissio.fi
Tuula Nyman	sosiaaliohjaaja
Kimmo Ollikainen	projektipäällikkö

KENTTÄTYÖ

Tuula Nyman	sosiaaliohjaaja puh. (09) 351 1366, GSM 044 300 7815 tuula.nyman@romanomissio.fi
-------------	--

PERHETYÖPROJEKTI

Kimmo Ollikainen	projektipäällikkö GSM 044 300 7814 kimmo.ollikainen@romanomissio.fi
------------------	---

PÄIVÄKUMMUN LASTENKOTI

Hyväneula, Mieholaantie 158, 16800 Hämeenkoski
Puh. (03) 764 1501, fax (03) 764 5002
Johtaja Helge Haapakoski, puh. (03) 734 1601
Sähköpostiosoite: paivakumpu@romanomissio.fi

KOTIMÄEN PIENRYHMÄKOTI

Kotimäentie 213, 04150 Martinkylä
Puh. (09) 294 4492
Fax. (09) 294 4493
Johtaja Mirva Timonen
Sähköpostiosoite: kotimaki@romanomissio.fi

ROMANINUORTEN EPISTORAHASTO

Sampo 800014-80033.
Merkintä: Lahjoitus/opintorahasto

TÄSSÄ NUMEROSSA

- Tukea koulunkäyntiin 4
- Valoisampi huomen –hanke kutsuu romaninuoria 5
- Hedelmät paljastavat puun laadun 5
- Vähemmistölapset luottavat tulevaisuuteen 6
- Uusia koulunkäyntiavustajia valmistui 7
- Kolme maata, yhteinen tavoite 8
- ROM-EQUAL -projektin opiskelijoita valmistunut 8
- Nevo Jank rantautui Suomeen mukanaan uusi tuli 9
- Oikeusministeriö aikoo terävöityä romaniasioissa 10
- Romaninuori kohtaa yhä ennakkoluuloja 10
- Kouluaruki sujumaan yhteispeleillä ja selvin säännöin 11
- Tavoitteena nollatoleranssi etnisessä syrjinnässä 12
- Opas edistämään romanien ja poliisin yhteistyötä 12
- "Sinulla on syöpä" 13
- Romanit ja kirkko teemana neuvottelupäivillä 13
- Kesämuistoja 13
- Onnistunut leiri Kirkkonummella 15
- Toiminnanjohtajan palsta 15
- Pappi ja poliitikko Väinö Lindberg 16

Useat 1990-luvulla tehdyt tutkimukset ovat tuoneet julki hälyttäviä tietoja Suomen romanien koulutustasosta.

Turun ja Porin läänissä vuonna 1990 tehty selvitys osoitti, että vain neljännes läänin romaniooppilasta sai peruskoulun päästötodistuksen ja heistäkin suuri osa sai todistuksensa erityisluokilta (Lillberg & Eronen 1990).

Koulujen toimintatavoissa ja romanikulttuurin tuntemuksessa on parantamisen varaa.

Suomalainen koulujärjestelmä ei nykyisellään suosi romanilapsia: moni romanilapsi eri puolilla Suomea lopettaa koulunsa kesken tai suorittuu opinnoissaan heikosti. Hälyttävistä tutkimustuloksista huolimatta perusopetusikäisten romanien koulutukseen ei ole tehty mitään investointeja. Myös romanilasten koulunkäyntiin liittyvää perustutkimusta on tehty hämmästyttävän vähän, joten kokonaisuus on jäänyt arvailujen varaan. Kokonaisvaltainen tutkimus onkin tarpeen, mikäli tilanteen halutaan kehittyvän myönteiseen suuntaan.

Koulut ovat aikaisemmin väistelleet vastuutaan romanilasten oppimisympäristön kehittämisestä selittämällä heikon koulumenestyksen kokonaan romanikulttuurin oletetun kouluvastaisuuden seuraukseksi. Nykyään varsinainen koulutusvastainen asennoituminen on romanien keskuudessa erittäin harvinaista, sillä myös romanit alkavat yhä enemmän nähdä koulutuksen arvon ja hyödyllisyyden.

Tiedonputetta romanien asioista

Vain harvat romaniooppilaat saavat mahdollisuuden opiskella koulussa tarkemmin oman kansansa historiaa tai kieltä. Tämä johtunee osaksi siitä, että osalla opettajista on romaneihin kohdistuvia ennakkoluuloja, mutta myös siitä, että opet-

Kouluilta toivotaan parempaa romanikulttuurin tuntemusta

KUVA: MATTHEW HULL

tajilta puuttuu asiallista tietoa romanien historiasta ja sellaista kulttuurillisista tekijöistä, jotka vaikuttavat romanilapsen koulunkäyntiin. Ilman tietoa ja resursseja opettajat eivät kykene riittävästi mukauttamaan opetustaan, käyttämään oikeita tukitoimia ja luomaan sellaista oppimisympäristöä, joka vastaisi romanilapsen tarpeita.

Esteet koulunkäynnin onnistumiselle eivät aina ole kouluympäristössä tai romanikulttuurissa, vaan saattavat johtua myös monista sellaisista sosiaalisista tai taloudellisista syistä, joihin koulun on vaikea vaikuttaa.

Tehokkain tapa vaikuttaa opettajien asenteisiin ja tietoihin romanikulttuurista on sisällyttää tämä teema opettajankoulutuslaitosten koulutusohjelmiin. Opettajankoulutuksessa tulisi korostaa sitä, että juuri opettajat ovat se koulutus-

poliittisesti toimeenpaneva elin, jolla on vastuuta ja vaikutusvaltaa romanilasten koulutustason kohentamisessa.

Interkulttuurisen (*interkulttuurisuus-termillä korostetaan vuorovaikutusta kulttuurien välillä eikä pelkästään viitata yhteisöön, joka koostuu eri etnisistä ryhmistä*) opetuksen teoria ei voi toteutua käytännöksi eikä muutosta esimerkiksi opetuskäytänteissä voi tapahtua ilman riittävästi tietoa eri vähemmistöistä. Suurin osa opettajista ei miellä romaniooppilaita kaksikieliseksi. Romanilasten oikeus opiskella omaa vähemmistökieltään ei suurelta osin toteudu. Vuonna 1998 vain noin 220 oppilasta 1500–1700 oppivelvollisesta romanilapsesta osallistui oman kielen opetukseen.

Kunnat taloudelliset resurssit romanikielen opetuksen järjestämiseen ovat olemassa, sillä valtio tukee romanikielen

opetusta maksamalla 86 % sen aiheuttamista kuluista. Suurin este romanikielen opetukselle on ammattitaitoisten romanikielen opettajien puute. Tällä hetkellä romanikielen opettajan ammattiin ei Suomessa ole vielä yliopistotason koulutusta.

Romanit suhtautuvat varauksellisesti

Siihen, ettei kouluissa ole ollut tietoa romaneista ja romanikulttuurista, on olemassa monia eri syitä. Romanit ovat aikaisemmin käpertyneet voimakkaasti oman heimonsa sisälle suojellakseen kulttuuriaan vallitsevan enemmistökulttuurin negatiivisilta vaikutteilta. Pakkosulauttamisen pelossa on pyrityt rajoittamaan kontaktit enemmistöväestön edustajiin lähinnä taloudellisen kanssakäymisen alueelle. Pelätessään mahdollista suvaitsematto-

muutta ja vainoa romanit ovat myös salanneet monia oman kulttuurinsa erityispiirteitä enemmistön edustajilta.

Romanien ja yhteiskunnallisten instituutioiden, esimerkiksi koulu- ja oikeuslaitoksen väliset suhteet ovat perinteisesti olleet melko ristiriitaisia; toisaalta romanit ovat tarvinneet niiden palveluita, mutta toisaalta laitoksiin on ollut vaikea luottaa. Enemmistön suhtautuminen romaneihin on puolestaan vaihdellut varautuneen ennakkoluuloisesta tietämättömyydestä kontrolloivaan sulauttamisintoon – avoimesta vihamielisyydestä välinpitämättömyyteen. Tällaisten molempuolisten pelkojen ja tiedon puutteen perustalle ovat sitten yksilötasolla rakentuneet useat romaniperheiden ja opettajien väliset konfliktit.

HENNA HUTTU

Romano Bodos

Numero 4/2007 ilmestyy joulukuun alussa. Lehteen tarkoitettujen materiaalien on oltava Romano Mission toimistolla viimeistään 24.10.

Julkaisija: Romano Missio ry

Kustantaja: Kotimaa-Yhtiöt Oy

Päätoimittaja: Tuula Åkerlund

Toimittussiihteeri: Paula Huhtala/
Kotimaa-Yhtiöt Oy

Lehden ulkoasu: Valfrid Åkerlund/
Grafimus Oy

Toimitusneuvosto:

Henry Hedman, Tuovi Putkonen, Malla Laiti, Taina Cederström, Airi Markkanen.

Etusivun kuva:

Luis Alberto Garcia

Tilaus- ja ilmoitushinnat:

Vuosikerta 13 euroa. Jäsenille jäsenetuna. Irtonumero 2 euroa. Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa. Ilmoitushinta: 1 euro/pmm

Painopaikka:

Keski-Pohjanmaan kirjapaino Oy, Kokkola

Tilaukset ja osoitteenmuutokset:

Vilppulantie 2 C 4
00700 Helsinki.

Puh: (09) 351 1366
Telefax: (09) 345 2517
Mervi Pamukcin sähköposti: mervi@romanomissio.fi
Internet: www.romanomissio.fi

ISSN 1239-9779

Romanipojat tarvitsevat tukeaa koulunkäyntiin

Koulun päättötodistusta tarvitaan ja arvostetaan nyky-Suomessa yhä enemmän. Enemmistö romanityöistä saa käteensä peruskoulun päättötodistuksen, mutta monelta romanipojalta se jää saamatta. Henna Aaltonen selvitti kandidaattitutkimuksessaan, mikä on syynä valtaväestöä heikompaan opiskelutapaan ja miten tilannetta voitaisiin parantaa.

Peruskoulun päättötodistus puuttuu monelta romanipojalta. Tutkimuksessa selvitettiin syitä opiskelutapaan puutteeseen ja sitä, miten ongelma löydettäisiin ratkaisuksi. Esimerkiksi pärjääminen musiikkitunneilla saattaa olla avain koulumotivaation löytymiseen. Mirja Vesämäki kuvasi tämän rumpalipojan Päiväkummussa vuonna 1978.

Peruskouluasetuksen mukaan jokaisella suomalaislapsella on oikeus perusopetukseen. Tämä koskee myös romanilapsia. Kautta aikain romanien keskuudessa ongelmana se, että vain osa romaninuurista saa suorittaa peruskoulun loppuun ja saa päättötodistuksen. Tutkin asiaa musiikkikasvatuksen kandidaattitutkimukseni ja tutkimustuloksista selvisi, että ongelmaryhmä ovat erityisesti pojat.

Tutkimustani varten haastattelin erään varsinuusomaalaisen yläkoulun rehtoria sekä kouluavustajaa. Koululla oli vuosien kokemus romanipilaisista ja viime vuonna koulun palkattiin lisäksi romanikoulunkäyntiavustaja ensisijaisesti avustamaan koulussa opiskelevaa romanityttöä. Sekä rehtorin että avustajan lausunnoista kävi ilmi, että romanipojat ovat olleet vähemmän motivoituneita koulunkäyntiin kuin tytöt. Pojat eivät esimerkiksi ole nähneet koulunaineita tarpeellisiksi tai hyödyllisiksi. Avustajan mukaan mm. hevostyöt ja harrastuksiin liittyvät asiat koetaan mielekkäämmiksi.

Erityisopetus tarpeellista?

Päättötodistuksen saamisen ongelmaksi on nähty myös oppilaiden aikainen siirto erityisopetukseen ylivilkkauteen

ja oppimishäiriöihin vedoten. Haastateltavien mukaan tämä ei läheskään aina olisi ollenkaan tarpeellista, vaan vilkkaus voitaisiin nähdä yksinkertaisesti oppilaan yhtenä persoonallisena piirteenä, jota voitaisiin "säädellä" mm. eriyttämisellä.

Yleisellä tasolla asenne- ja muutosromanilasten koulunkäyntiin on tutkimukseeni vastanneen romanivastustajan mukaan kuitenkin tapahtunut. Pelkästään romanikulttuurin sisällä koulutusta arvostetaan yhä enemmän. Myös pyrkimys yhteiskunnan täysipainoiseksi jäseneksi mm. työntekijänä ja vaikuttajana vähemmistöistä koulusta huolimatta on vallalla.

Työttömille romaneille on tarjolla esimerkiksi työllistämis- ja työnhakukursseja. Ete- lä-Suomessa lääninhallinto on herännyt vastaamaan romanilasten perusopetuksen haasteisiin. Opettaja-lehdessä esiteltäessä Rom Equal –projekti kouluttaa nimenomaan romanikaikuisista romanilapsille koulunkäynti- avustajia, jotta mahdollisimman moni suorittaisi peruskoulun loppuun.

Kaikkilla kunnilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta tulla vastaan esimerkiksi Rom Equalin tapaisilla projekteilla. Mikä siis neuvoksi romanilasten kouluviihtyvyyden lisäämiseksi? Tutkimukseni tulosten perusteella suurin syy romani-

lasten huonoon kouluviihtyvyyteen on koulukiusaaminen. Haukkuminen ja henkinen, jopa fyysinen väkivalta saattaa pahimmassa tapauksessa olla jokapäiväistä. Kiusaamistapauksia vaikeuttaa vielä se, että ns. hyökkääjän ja puolustautujan roolit valtaväestön ja vähemmistön edustajien välillä vaihtelevat, jolloin seurauksena saattaa olla loppumaton oravanpyörä.

Koulun tartuttava koulukiusaamiseen

Tutkimukseeni vastanneet kouluammattilaiset painottavat koulun henkilökunnan riittävä valtaväestön ja kiusaamistapauksiin. Romanivastustaja nostaa lisäksi esille pidemmän tähtäimen toimenpiteen. Mikäli romanilasten vanhemmille tarjottaisiin enemmän työpaikkoja ja perhe pääsisi siten paremmin kiinni arkeen, saisi lapsi kotoa kunnan esimerkin koulunkäyntiä ja jatkoelämä varten. Lapsi saisi henkilökohtaisen kokemuksen siitä, että koulunkäyntiä ja työelämää varten on osa tavallista ja turvallista arkea. Lapsi usein reagoi, jos kotona esimerkiksi vanhempien elämä ei ole tasapainossa, romanien tapauksessa usein juuri työnhakuun liittymisen turhautumisen takia. Romanien aktiivisuudesta huolimatta ovet työmarkkinoille eivät ole vielä auki.

Varsinkin tutkimuksessani käsiteltävässä koulussa monikulttuurisuudella on jo pitkä historia. Erilaisista ihon- tai hiustenväriä, vaatetusta, rotua

Romaniooppilaiden tapauksessa puhutaan usein myös suurista poissaolomääräistä. Osa näistä johtuu suoraan romanikulttuuriin kuuluvista sosiaalisen kontrollin ja vanhempien kunnioittamisen periaatteista. Ns. sosiaalinen kontrolli näkyy esimerkiksi siinä, että "suku on yhtä kuin minä itse" eli suvun ja perheen tarpeet esimerkiksi sairaus- ja kuolemantapauksissa asetetaan koulun edelle.

On selvää, että koulun tulee ymmärtää valtaväestön kulttuurista poikkeavia tapoja, mutta tiettyyn rajaan asti. Romanilapsia tulisi tutkimukseeni vastanneiden rehtorin sekä kouluavustajan mielestä kuitenkin kohdella valtaväestöön kuuluvien oppilaiden tavoin.

Toiveikas tulevaisuus

Tulevaisuuden kokevat toiveikkaana haastattelemani rehtori ja koulunkäyntiavustaja. Nyky-Suomen koulujen monikulttuurinen ilme maahanmuuttajaoppilaiden muodossa on auttanut myös romaneja; enää he eivät ole niitä ainoita vähemmistöedustajia ja erilaisia oppilaita. Monikulttuurisuus on tuonut kouluihin myös lisää suvaitsevaisuutta.

Varsinkin tutkimuksessani käsiteltävässä koulussa monikulttuurisuudella on jo pitkä historia. Erilaisista ihon- tai hiustenväriä, vaatetusta, rotua

tai uskontoa ei enää vieraste- ta. Suurimmat huolet ovatkin syntyneet joidenkin oppilaiden vähäisen kielitaidon aiheuttamista kommunikaatio-ongelmista. Tosin esimerkiksi taide- ja taitoaineiden tunneilla tätä ongelmaa harvemmin on, sillä esimerkiksi musiikin tunneilla viestiminen sävelin on kommunikaatiota siinä missä puhumisenkin.

Musiikki saattaisikin olla yksi avain myös romanilasten kouluviihtyvyyden lisäämiseen. Tutkimukseeni osallistunut koulunkäyntiavustaja kertoi tapaustapauksesta, jossa kaksi romanipoikaa opittuaan koulussa soitamaan kitaraa ja sähköurkuja kasvattivat motivaatiotaan musiikintuntien kautta koskemaan koko koulunkäyntiään.

Uusi sukupolvi on kasvanut myös romanikansan keskuudesta. Tänä päivänä peruskoulusta arvostetaan enemmän kuin ennen. Tutkimuksessani rehtori painottaa koulun ja romanikodin välistä tiivistä yhteistyötä edelleen. Oman työnsä kokemusten perusteella hän uskoo valoisaa tulevaisuuteen myös romanipoikien keskuudessa. Tällä hetkellä enemmistö romanityöistä saa käteensä peruskoulun päättötodistuksen. Tulevina aiteina he varmastikin tukevat omia poikiaan niin että he käyvät koulunsa loppuun.

HENNA AALTONEN

Valoisampi huomen –hanke kutsuu romaninuoria

Valoisampi huomen on Romano Missio ry:n ja Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskuksen yhdessä ideoima ja toteuttama hanke, jota tukee Rikosseuraamusvirasto. Sen kohderyhmänä ovat pääkaupunkiseudun romaninuoret.

Hankkeen yhteistyöllä käynnistetään romaninuurille erilaista harrastus- ja kerhotoimintaa. Hankkeen avulla pyritään estämään nuorten syrjäytymistä sekä onnistumisen kokemuksen kautta panostetaan nuorten itsetunnon tervehdyttä-

miseen ja vahvistamiseen. Hanke käynnistyy tämän syksyn aikana, jolloin romaninuurille alkavat musiikki-, kuvaamataito- ja liikuntapainotteiset kerhot. Myös läksyparkkeja pyritään järjestämään eri puolella pääkaupunkiseutua.

Kerhoissa tarjotaan pientä välipalaa sekä 20-30 minuutin valistushetki. Niihin kutsutaan eri alojen asiantuntijoita, joilta nuoret voivat kysellä ja saada tietoa heitä kiinnostavista asioista. Kerhot kokoontuvat kahden viikon välein. Kerhoihin

otetaan osallistujia ilmoittautumisjärjestyksessä. Kerhot on suunnattu 12-19-vuotiaille.

Helsingin kaupungin nuorisosiainkeskus on hankkeessa mukana antamalla kaupungin nuorisotilat kerhojen käyttöön. Romano Missio hankkii kerhoihin vetäjät ja tarvittavat välineet ja materiaalit sekä suunnittelee yhdessä kerhonohtajien kanssa kerhoihin liittyvän valistustoiminnan.

Kevään 2008 aikana järjestetään *Valoisampi huomen* -romaninuurten seminaari, jos-

IMAGESOURCE/SKOY

sa käsitellään romaninuurten koulutukseen ja työelämään liittyviä asioita. Päivä huipentuu romaninuurten järjestä-

mään konserttiin, jonka nuoret vetävät ja jossa he itse esiintyvät. Päivän aikana mahdolliset kerhotuotokset, kuten kuvataiteet, tanssit ja lauluesitykset, ovat näytteillä.

Pääkaupunkiseudun romaninuri, olet sydämellisesti tervetullut mukaan tekemään valoisampaa huomenta ja osallistumaan kyseiseen kerhotoimintaan!

Ilmoittautunen ja lisätietoja saa Romano Mission toimistolta Tuula Åkerlundilta puh. (09) 3511 366. ■

Hedelmät paljastavat puun laadun

Hän voisi yhtä hyvin olla nuori tai aikuinen. Katson häntä silmiin. Hän pyytää vilpittömästi anteeksi. Hän lupaa käyttäytyä jatkossa yhteisesti sovitun sääntöjen mukaan. Haluan luottaa häneen ja antaa uuden mahdollisuuden. Puristamme kättä sovinnon ja yhteisen sopimuksen merkiksi.

Seuraavan tunnin kuluessa kuulen, että hän on jälleen vahingoittanut ympärillään olevia ihmisiä sanoilla ja teoilla. Kutsum hänet uudestaan luokseni ja pyydän häntä poistumaan koko tilanteesta.

Hänkin voisi yhtä hyvin olla nuori tai aikuinen. Katson häntä silmiin. Hän sanoo tietävänsä totuuden Jumalasta ja hänen tahdostaan. "Jumalaa uskova ei lankea", hän sanoo painokkaasti. Jumala auttaa pitämään ajatukset ja teot pyhänä ja nuh-teettomina. Hän katselee ympärillään olevia ihmisiä ja sanoo: Eiväthän nuo voi kuulua Jumalan lasten joukkoon. Eiväthän he edes todista Hänestä.

Kuuntelen häntä hiljaa ja uskallan sanoa vain arasti: "Muita, että jos ja kun joskus putout, niin saat pudota Jumalan armon varaan. Se kantaa, kun omat rakennelmat pettävät."

Kaksi kohtausta! Totuuden torvet ja harhaan vievät elävät ja voivat hyvin keskuudessamme, niin ympärillämme kuin meissä itsessämme.

Meitä ojennetaan ja meille valehdellaan. Samoin sormumme itse käyttämään totuutta lyömäaseena tai valkoista valhetta puolustuksena.

Joku uskaltaa ihmisiä arvioidessaan jopa käyttää sellaista valtaa, joka kuuluu ainoastaan

Jumalalle. Vain Jumala näkee totuuden ihmisen sisimmästä. Joskus emme edes uskalla itse nähdä tai tunnustaa pimeimpiä puolia itsestämme.

Miten elää niin, että rakkaus ja toisuus kulkevat käsi kädessä elämässä? Sillä toisuus ilman rakkautta on kovuutta ja rakkauts ilman totuutta on löpöryyttä.

Joskus on helppo erottaa valehtelijat ja totuuden puhujat. Silloin tiedämme selvästi, kuka puhuu totta ja kuka ei, mikä on mustaa ja mikä valkoista. Viime aikoina itseäni on mietitytänyt ihmiset, jotka kääntävät valkoisen mustaksi ja mustan valkoiseksi ihan sen mukaan, mikä itselle on edullisinta. Eli puhuvat potaskaa, mikä on totuudelle suurempi vihollinen kuin selkeä vale. Valehtelija tietää totuuden, mutta valitsee valehtelimen.

Mutta potaskan puhuja suhtautuu jo alusta alkaen totuuteen välipitämättömästi ja valaliko sanansa sen mukaan, mikä kulloinkin palvelee parhaiten hänen omia tarkoitusperiään.

Jeesuksen sanat kuulostavat yksinkertaisilta: "Hyvä puu tekee hyviä hedelmiä, huono puu kelvottomia hedelmiä. Ei hyvä puu voi tehdä kelvottomia eikä huono puu hyviä hedelmiä. Hedelmistä te siis tunnette heidät."

Hedelmät paljastavat puun laadun. Näinhän se on. Hedelmien laatu ei paljasta heti – ei puiden eikä ihmiselämän hedelmien. Hiljalleen, ajan kanssa ne kypsyvät ja hyvänsikin näköisen hedelmän ulkokuori voi pettää. Sisu onkin väkevä ja karvas.

Jossakin vaiheessa valhe tulee ilmi, sillä valhe vaatii aina

uusia valheita. Kun totuus paljastuu, niin luottamus ihmiseen horjuu ja sortuu. Joudumme miettimään, onko mikään hänen sanomisensa ollut totta.

Samoin vähitellen paljastuvat potaskan puhujat.

Jotenkin rehellinen valehtelijakaan ei tunnu niin kierolta, kun jatkuva takinkääntäminen omien etujen ja tarkoitusperien ajamisessa. Sillä jatkuvasti on epävarma olo, kun ei tiedä, mitä nyt ajetaan takaa ja mikä on seuraava siirto. Potaskan puhuja pelaa peliä vain omilla säännöillään. Ja lopputulos on, että häneen ei voi luottaa.

"Hyvä puu tekee hyviä hedelmiä, huono puu kelvottomia hedelmiä. Ei hyvä puu voi tehdä kelvottomia eikä huono puu hyviä hedelmiä. Hedelmistä te siis tunnette heidät."

Ihmisiä voimme hämätä joskus pitkäänkin. Jumalaa emme koskaan. Hänen silmiltään ei mikään ole salattua. Hän näkee kaiken. Hän tietää kaiken. Jumalan edessä olen paljaana.

Näen ja tunnustan: ihmisestä itsestään ei nouse hyviä hedelmiä. Meistä jokaisesta löytyy niin kovia totuuden laukojia kuin valheeseen turvautuvia ja harhaan johtajia.

Tarvitsemme Jumalan anteeksiantamista. Tarvitsemme Jeesusta. Hän teki sovinnon meidän ja Jumalan välillä. Tarvitsemme

Jumalan armoa. Sen varaan on turvallista pudota korkealtakin, kun petymme itseemme, toisimme, ihanteisiin.

Ihminen muistuttaa puuta, joka tarvitsee juuret syvällä hyvässä maaperässä tuottaakseen hyvää hedelmää. Ihminen muistuttaa myös jokiuomaa, jonka läpi Jumalan hyvyiden, rakkauden, armon ja laupeuden vesi virtaa.

Jokiuoma ei itse muutu, mutta virtaava vesi muuttaa jopa jokiuomaa vähitellen. Jumalan hyvyudessa eläminen saa ihmisen rukoukseen ja tekemään käytännössä sellaisia tekoja, joita ihminen ei itsestään tai

omassa varassaan tekisi. Jumalan armo ja rakkaus synnyttävät hyviä hedelmiä. Hänen rakkautensa virtaa eteenpäin. Auringon tavoin Jumalan armo lämmittää ja heijastuu lähelle ja kauas.

Jumala, jätämme itsemme, elämämme ja tahtomme sinun armosti varaan. Kasvata Sinä meissä hedelmää, joka on Sinulle kunniaksi ja lähimmäisillemme parhaaksi. Kuule rukouksemme Jeesuksen nimes- sä. Aamen

TARJA SEPPÄNEN
kappalainen
Järvenpään seurakunta

Tarja Seppänen toimii kappalaisena Järvenpään seurakunnassa.

Vähemmistölapset luottavat tulevaisuuteen syrjinnästä huolimatta

Mikä yhdistää romanilapsia Suomessa, Itävallassa ja Romaniassa? Ylpeys omasta kulttuurista ja taustoista, kunnioitus vanhempia ihmisiä kohtaan sekä hyvien tapojen korostaminen. Valitettavasti näitä vähemmistöryhmiä yhdistävät myös kokemukset syrjinnästä ja yksinäisyydestä.

Romanit elävät yhtenä suurimmista etnisistä vähemmistöistä niin Suomessa, Itävallassa kuin Romaniassakin. Heidän asemassaan näissä maissa on paljon yhtäläisyyksiä, mutta myös eroja. Historiallisesti romanit ovat kaikissa maissa joutuneet kokemaan syrjintää ja heidän kulttuuriperimäänsä on väheksytty. Nykypäivänä romanien asema on kuitenkin kaikissa kolmessa maassa parantunut; romanikulttuurin arinutlaatuisuus on tunnustettu ja sen vaalimista on alettu pitää tärkeänä osana monikulttuurisen yhteiskunnan rakentamista. Silti edelleen esimerkiksi Itävallassa romanit elävät omilla asutusalueillaan eristäytyneinä valtaväestöstä.

Huolimatta romaneihin kohdistetusta syrjinnästä romanilapsilla ja -nuorilla näyttää kuitenkin olevan vahva usko tulevaisuuteen. Tämä käy ilmi EU-rahoitteisen CENTIME-hankkeen tuloksena syntyneestä From the Margin to the Centre -kirjasta, jossa romani-

ja muut vähemmistölapset ja -nuoret kertovat elämästään.

Tulevaisuus on minussa itsessäni! Luon sellaisen tulevaisuuteni kuin itse haluan. Mahdollisuuteni ovat täysin samat kuin muillakin nuorilla, kirjoittaa 10-vuotias suomalainen romanityttö.

Itävaltalainen 13-vuotias romanityttö puolestaan haluaa murtaa ennakkoluuloja romanien työhaluttomuudesta.

En halua olla työtön. Haluan olla sairaanhoitaja, hieroja tai joss mahdollista, muurari. Mutta ensin käyn koulun loppuun.

Valitettavan usein romanilapsit ja -nuoret kohtaavat kuitenkin myös syrjintää ja halveksuntaa, mikä käy riippuvalla tavalla ilmi heidän kirjoituksistaan.

En arvannutkaan, että muut ihmiset vihaavat meitä niin paljon. "Minä kysyn itseltäni why uudelleen Miksi? Mitä me olemme heille tehneet?", kirjoittaa 12-vuotias itävaltalainen romanityttö omista havainnoistaan koulun mennessään.

Vähemmistönuoret joutuvat

kokemaan perään huuteluja, tuijottelua ja nimitelyä kaupungilla liikkeessaan ja koulussa. Myös leimautuminen toisten tekemien rötösten takia loukkaa nuoria, joita vahditaan ja epäillään heidän liikkeessaan kauppoissa.

Opettajille lisää tietoa

Romanilapsit ja -nuoret toivovat opettajille enemmän koulutusta romaneista ja heidän tavoistaan, jotta välttyttäisiin väärinkäsityksiltä. Valitettavan usein jopa opettajilla on ennakkoluuloja romanilapsia kohtaan. Toisaalta useat nuoret kirjoittavat myös opettajan kannustavasta ja ymmärtävästä suhtautumisesta, mikä on ollut ratkaisevaa heidän tulevaisuutensa kannalta. Myös valtaväestöön kuuluvien ystävien tuki ja hyväksyntä on tärkeää romanilapsille.

Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitos oli mukana kansainvälisessä CENTIME-hankkeessa, jonka tavoitteena

CENTIME-koordinaattorit Lorenzo Castilla Espanjasta ja Christian Fridrich Itävallasta tutkivat suomalaisen Margaret Tuomen kanssa yhteisiä projektipapereita. – kuva Gerhard Atschko.

oli lisätä opettajien tietämystä etnisistä vähemmistöistä Euroopassa. Palkitut tekstit Suomesta ja projektissa mukana olleista kuudesta muusta maasta on julkaistu kirjassa From Margin to the Centre. Kolmivuotisen projektin päätöstilaisuus koski hankkeen koordinaattorit Jyväskylään kesäkuun alussa.

From the Margin to the Centre -kirja sisältää suomalaisten,

itävaltalaisen ja romanialaisen romanilasten kirjoitusten lisäksi ukrainalaisvähemmistöön kuuluvien puolalaislasten, eräaseen kreikkalaisvähemmistöön kuuluvien kyprossalaisen, latinalaisamerikkalaisen vähemmistöön kuuluvien espanjalaislasten sekä kapverdeläisvähemmistöön kuuluvien portugalilaislasten kirjoituksia. ■

drouvo saaka, so mostulas daraven meen saaren, hin, so amengo kultureske staavela.

Lek doh ajasaavo ilaka buttiak hin, te kaalen hin nañade sasto Deevelesko trañiba.

Sar baro lans douva hin, te kaalengo dzeene vojjuvena te aaven mattes aro Deevelesko kñangari.

Sikide kaalengo dzeene ñungade vauren bornikkensa, bi akadiives kaan dena karjensa ñastes, ka dzeenenge avela tñiiriba.

Meen mostulas baro lyjaha phennen auri, te ame roma-seele na rikkavaña ajasaave manerenna, kai dena mer vauren. Ame na aañhaha muslimi –komujen, ame aañhaha kaalen.

Byryjvaha te rakkaven terne kaalenge, so hin hortto roman-seeleiba ta so na aañhela.

Sar fuortuno hin, te komuja dživena freidibossa kaalengo ta gaajengo mañkar.

Ilaka maneri ta froomi na tšeerena hortto kaalen.

Kaan ame ne vojvaha te ñilengaven dala probleemi

gaajengo dummo, kaan men-geo buttiak hin, te lel phallo daalenna.

Kaan hin tiija te rakkaven tše-tanes, savo drom ame velkava. hinko douva koñhibosko elle singlibosko drom?

TUULA ÅKERLUND

ROM-EQUAL –PROJEKTI VÄYLÄ TYÖELÄMÄÄN: Uusia koulunkäyntiavustajia valmistui

AIRI MARKKANEN
TEKSTI
HANNI RIKALA
KUVA

Uusien romanikoulunkäyntiavustajien valmistumista ammattiin juhlittiin toukokuun lopussa Kuopiossa. ROM-EQUAL –projektin kautta Itä-Suomen läänin alueen kahdeksasta opiskelijasta valmistui seitsemän, mikä on todella erinomainen saavutus.

Upeaa, että olemme saaneet olla mukana pieneltä osin tässä koulutuksessa ja kouluttamassa romanikoulunkäyntiavustajia. Koulunkäyntiavustajaksi valmistuneen Tuula Åkerlundin tutor-opettaja Rauni Svili toteaa, että Tuulan panoksen myötä romanien kulttuuritavat ovat tulleet paremmin esille myönteisessä mielessä.

Juhlapuheen pitänyt sosiaalinen neuvos Juha Koponen Itä-Suomen lääninhallituksen sosiaalija terveysosastolta toteaa, että tällä hetkellä romanit arvostavat koulunkäyntiä ja ammattiin kouluttautumista. Romanian

manien oman kielen opiskelu. Romanikoulunkäyntiavustajien koulutuksessa on ollut uutena piirteenä se, että koulutuksen kaikissa vaiheissa opiskelutunteilla oli hauskaa auttaa oppilaita. Miespuolisista koulunkäyntiavustajista onkin kova pula samoin kuin miesopettajista.

Janne on musikaalinen; hän laulaa hengellisissä lauluryhmissä. Hänen koko pieni perheensä oli mukana iloitemassa juhlapäivänä. Janne hakeutuu opiskelemaan Mikkelissä sijaitsevaan Paukkulan nuorisopistoon nuorisoa vapaa-ajanohjaaja linjalle. ■

Romaninuoret - kohtalonko armoilla?

Olisi hienoa kirjoittaa teille kaaleet mukavista asioista, esim. miten hieno kesä on ollut, kuinka upeita ilmoja on pidellyt ja että ylipäänsä kaikki romaniasiat ovat hyvällä mallilla, mutta ikävä kyllä en voi niin tehdä. On pakottava tarve kirjoittaa kipeistä ja vaikeista asioista.

Nyt on tullut aika pysähtyä ja miettiä, millä tulevaisuus näyttää? Me olemme kadottaneet paljon tervettä mustalaisuutta ja sen seuraukset ovat kohtalokkaat pienelle yhteisölle.

Meidän kulttuurissamme on ollut paljon hienoja asioita ja tapoja, joita kannattaa vaalia ja ylläpitää. Mutta on myös asioita, joita olisi syytä rohkeasti nyhtää juurineen pois. On tunnustettava, että asiat eivät ole enää niin kuin vielä jokin aika sitten. Huolestuttavaa on esimerkiksi se, että me emme pidä enää tarpeek-

si huolta omistamme. Totuus on se, että hyvinvoivat romanit seurustelevat hyvinvoivien kanssa ja huonosti voivat jäävät yksin ongelmiensa kanssa tai seurustelevat samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Seuraukset tällaisesta kehityksestä ovat jo näkyvissä. Ne heijastuvat ennen kaikkea nuortemme elämään.

Meidän pitäisi erityisesti pohjata nuortemme tulevaisuutta. Meillä on paljon hienoja nuoria, jotka pärjäävät elämässä hyvin. He ovat sinut itsensä kanssa ja uskaltavat asettaa itselleen selkeitä päämääriä ja sitä kautta suuntautuvat oikealle polulle. Mutta emme voi sulkea silmiämme siltä, että osaa nuoristamme voi todella huonosti. Turhautuneisuudesta ja turvautumuksesta kertoo runsas alkoholin ja huumeiden käyttö ja sen mukanaan tuoma irtolaisuus ja välihallan käyttö.

Heistä on tullut väliinpuotajia. He tarvitsevat erikoisesti auttajia ja suunnannäyttäjiä. Nuoret tarvitsevat rohkaisua Jotta kielteinen kierre voidaan katkaista, meidän olisi yhdessä mietittävä, miten tuemme ajoissa ja ennakkoon lapsiame ja nuoriamme. Heidän valintansahan vaikuttavat koko yhteisön huomiota seen. Romaninuorten kanssa pitäisi ajoissa keskustella ja ohjata heitä oikeaan suuntaan. Meidän tehtävämmme on kertoa selkeästi heille, mikä on tervettä ja oikeaa mustalaisuutta. Nuori etsii juuriensa ja siksi tulisi keskustella myös siitä, että tapakulttuurissamme saa käyttää tervettä maalaisjärkeä, mitään ylimääräisiä froomieja eikä filmaamista tarvita. Aikuisuuteen ei kannata kivuta liian aikaisin. Nuoret tarvitsevat meidän

Savon ammatti- ja aikuisopistosta valmistui seitsemän uutta romanikoulunkäyntiavustajaa. Valmistujaispäivänä oli syytä hymyyn.

nauttia hetken lomasta. Monilla opiskelijoilla siintää mieltä jo jatko-opiskelut ja ainakin yhdellä opiskelijalla on jo työtä koulunkäyntiavustajana seuraavaksi vuodeksi.

Jannelle stipendi sinnikkydestä

25-vuotias mikkeliläinen Janne Blomerus ei salaa tyytyväisyyttään ja onneaan valmistuspäivänä. Janne sai stipendin sinnikkydestä, koska hän teki kaikki näytöt yhden vuoden aikana. Erityisesti puukäsityötunteilla oli hauskaa auttaa oppilaita. Miespuolisista koulunkäyntiavustajista onkin kova pula samoin kuin miesopettajista.

Janne on musikaalinen; hän laulaa hengellisissä lauluryhmissä. Hänen koko pieni perheensä oli mukana iloitemassa juhlapäivänä. Janne hakeutuu opiskelemaan Mikkelissä sijaitsevaan Paukkulan nuorisopistoon nuorisoa vapaa-ajanohjaaja linjalle. ■

Savo drom ame velkavaha?

Kamle kaale, me kammaas te rannaa tumenge la#tse saakenna. Sar tñiñko dauva niijal hin aañtas, sar rankane vetri meen hin sasta saare saaki romaseelengo mañkar hin tñiñkas, bi me na vojjuvaa te tšeeraa jakkes. Maan hin sar mostiba te rannel tumenge ilaka saakenna, so hin staude romaseelengo mañkar siigo tšoonengo tiiji. Mango džinta hin mulani ta me trañhaa niina douva, so amengo naalal hin, ke ame dživaha jakkes. Kaan hin tiija te dikken tsatšiba aro jakha. So mengine vela?Ame hin tsatšes nahadam amengo sasto romanseeliba.

Dik mengo ternen, sar bengales lengo saaki hin akadiives. Lengo džiihen hin tšutšo, doolesko doñ joom pina buut tšerki ta lena drambi. Joon staavena kartiine aro posta. Ame rakkavaha ñaipi phura-

ne komujengo pattibosta, bi ke ame rakkavaha tsatšibossa, meen naa douva butte, ame hin nañadam rankano roman-seelebosta buut, buut vauro komunesko pattia.

Tumen džaanaena doola ilaka fanubi, so hin staude siigo bereñhesko tiijaha, buut terne džeenen hin diine mer.

Kaan meen kaalen hin sar mostiba, dikken dala saakengo ta fanubongo praal. So mengine saarengge avela, ke ajasaave bengesko buttiak avena amengo mañkar.

Mango džintata kaan hin tiija, te buut kaalen mostunas džan it ta horttas rakkaven tšetanen, so ame byryvaha te tšeeren, te ajasaave ilaka meriboskobuttia na butide tšeerenas.

Butvares ame aañhaha ajasaave aka diives, te naa mengine ñunjula vaure kaalengo saaki, douva hin latšo, ke mengo iego huupas džala

tñiñkas naalal, naa ame kamama tñi vaurenna. Bi mango džintata douva naa horttas.

Meen mostula te lel drouves phallo amengo terne komujen ta rakkaven lenge.

Undri ta meriba mengine vela, ka ame na dikkaha so staaave-la mengine saarengge, ke aro amengo kultures ta dživiba vela ajasaave buttiak arre.

Bango drom

Ame khellavaha alti gaajen ta ventavaha lenna froñlaagi jelpiba mengine.

Daari Finitiko them, mengo auriako saaki hin tñiñkas akadiives. Meen saaren hin rankane tšeere. Saaren hin maaro ta mas, tšek na dikkela bok.

Panna me phennaa tumenge, me dikkaa jakkes, te gaaje ñana mengo vastesta, ke ame horttas kammaha. Bi hortto

TUULA ÅKERLUND

Seminaarissa vertailtiin romanien koulutusta Suomessa, Slovakiassa ja Sloveniassa:

KOLME MAATA, YHTEINEN TAVOITE

ROM-EQUAL -projekti on kehittänyt yhteistyössä Slovakian ja Slovenian Equal-ohjelman hankkeiden kanssa tukimalleja romanien koulutukseen. Kaikissa kolmessa projektissa on muun muassa koulutettu romaniavustajia koululuokkaan auttamaan romanilapsia opin tiellä. Tavoitteet ovat samat: parantaa romanien mahdollisuuksia kouluttautua ja työllistyä. Läh-tökohdat näissä maissa ovat kuitenkin hyvin erilaiset.

Kesäkuussa Hämeenlinnassa järjestettiin seminaari ”Romanien koulutus kolmessa maassa: Slovakiassa, Sloveniassa ja Suomessa”. Seminaarissa vertailtiin romanien koulutustutkimisen ja työllistymisen mahdollisuuksia.

Kouluttautumisessa samanlaisia ongelmia

Suomessa romanien asema on parempi kuin Slovakiassa ja Sloveniassa, joissa romanit on eristetty omille asuinalueilleen ja joissa on käytännössä lähes suljetut työmarkkinat romaneille, kertoi Stefan Porubsky Matej Bel -yliopistosta Slovakiasta. Hän vertaili esityksessään maiden romanien tilannetta.

Koulumaailmasta Porubsky sen sijaan löysi paljon yhteisyyksiä. Varsinaista opetusta ei anneta romanikielillä, romanilapset osallistuvat heikosti esikouluun ja oppilailla on paljon poissaoloja koulusta.

Suomessa ero valtaväestön käyttämän kielen ja romanikielen käytön välillä ei ole niin selvästi näkyvissä kuin Sloveniassa ja Slovakiassa, missä romanikieliä käytetään enemmän arkielämässä. Silti koulussa käytettävä kieli voi olla vaikeaa suomalaisille romanilapsillekin.

Slovakiassa lähes 500 000 romanian

– Slovakian hallituksen harjoittama koulutuspolitiikka ei ota huomioon monikulttuurisuutta millään tavalla, sanovat Stefan Porubsky ja Katarina Luptakova Matej Belin yliopistosta. Slovakiassa noin 0,5 % romaneista on yliopistokoulutus. Valtaväestöllä vastaava luku on noin 9 %. Romaneista työttömänä onkin noin puolet.

Gemerin alueella Slovakian itäosassa työttömiä on noin 35 %. Matej Bel -yliopiston pro-

jektissa pyritään lisäämään romanien yliopisto-opintoja. Yliopisto on kehittänyt romaneille koulunkäyntiavustajan tutkinnon lisäksi erityisen romanien parissa toimivan diakonityöntekijän tutkinnon.

Vain 99 448 romanian Slovakian lähes puolimiljoonaisesta romanikansasta ilmoitti kansallisuudekseen romani. He pelkäävät leimautuvansa ja jäävänsä ilman työtä ja koulutusta, jos kertovat olevansa romaneita. Noin 70 % Slovakian romaneista käyttää romanikieltä äidinkielenään.

Slovakiassa romanilapset siirretään kouluissa usein erityisryhmiin tai jopa kehitysvammaisten joukkoon ilman erityistä syytä, koska heillä on vaikeuksia sopeutua heille vieraaseen koulujärjestelmään. Nykyisin on kiinnitetty huomiota siihen, että romanilasten tulisi käydä ns. nollaluokkaa ennen varsinaisen koulun alkamista. Silloin he pärjäisivät paremmin kouluympäristössä. Koulunkäyntiavustajasta on suuri hyöty romanilapsille. Romanikielen opetusta tulisi olla erityisesti 1. ja 2. luokalla.

Slovakiassa suurin osa romaneista on syrjäytynyt työmarkkinoilta kokonaan. Suurin syy tähän on romanien heikko koulutustaso ja työnantajien ennakkosenteet. Horvathovan mukaan romanit eivät itse tiedosta heikon koulutuksen ja työttömyyden välillä vallitsevaa syy-yhteyttä. Romaneista 80 % on riippuvaisia sosiaalivastuksista.

– Minulla, niin kuin ei monella muullakaan romanioiskelijalla, olisi ollut mitään mahdollisuutta kouluttautua ilman tätä erityisprojektia, joka kustantaa opiskelusta aiheutuvat menot, kertoi Slovakian romanin, koulunkäyntiavustajaksi opiskeleva Maroš Oláh kertoi seminaarissa opiskelukokemuksistaan. Toisin kuin Suomessa, Slova-

Kaksi Annelia: Etelä-Suomen läänin maaherra Anneli Taina ja taiteilija Anneli Sari.

kiassa ja Sloveniassa koulutus on maksullista.

Romanimentoreita koulutettu Sloveniaan

Slovenian Murska Sobotaan on perustettu romanien koulu-

tus- ja tiedotuskeskus, joka toimii romaneita kouluttavana ja neuvoo-antavana toimintakeskuksena. Keskus perustettiin marraskuussa 2005 ja siellä on tällä hetkellä viisi työntekijää.

– Romanien tilanne Sloveniassa on erittäin huono. Valtaväes-

tön taholta romaneita syrjitään ja heidät pyritään jopa eristämään muusta yhteiskunnasta, sanoo Romeo Varga, joka on vetänyt kumppanuusprojektiä Murska Sobotassa.

Slovenian romanit keskittyvät suurelta osin maan kaakkoisosiin. Romeo Vargan johtama projekti kouluttaa romanimentoreita. Mentorit lisäävät myös romanien tietoisuutta omasta tilanteestaan ja siitä, miten he voisivat itse auttaa itseään.

Romanien koulutus- ja informaatiokeskus on pistäytymispaikka, josta romanit voivat saada kaikki koulutusta, työllisyyttä tai terveydenhuoltoa koskevat palvelut. Projekti on kehittänyt mentorin ammatillisen koulutuspolun ja opiskelijat ovat valmistuneet huhtikuussa 2007.

Slovakiassa on kolme historiallista etnistä vähemmistöä, italialaiset, unkarilaiset ja romanit.

Näistä italialaisten ja unkarilaisten edut on parhaiten turvattu lainsäädännöllä. Sloveniassa on romaneja suunnilleen saman verran kuin Suomessa.

Kristiina Vollerin
seminaari-
raportistamuokaksi

HANNI RIKALA

Puolet ROM-EQUAL -projektin opiskelijoista jo valmistunut

Projektin koulunkäyntiavustaja-opiskelijoista valmistui keväällä 7 opiskelijaa Itä-Suomesta ja 4 pääkaupunkiseudulta. Helsingin Diakoniaopistossa opiskelevien oli määrä saada koulunkäyntiavustajan pätevyys vasta syksyllä, mutta 4 opiskelijaa ahkeroinkin jo tutkinnon etujassaan. Loput opiskelijoista saa koulunkäyntiavustajan pätevyyden syksyllä. Osalla valmistuneista on jo työpaikka tiedossa.

ROM-EQUAL -projektin opiskelijat ovat opiskelleet koulunkäyntiavustajiksi pilttikoulutuksessa, joka on suunniteltu erityisesti romanikaikuisille. Mallin ideana on muokata koulutukseen hakeutuneista heikon koulutuksen ja työttömyyden välillä vallitsevaa syy-yhteyttä. Romaneista 80 % on riippuvaisia sosiaalivastuksista.

– Minulla, niin kuin ei monella muullakaan romanioiskelijalla, olisi ollut mitään mahdollisuutta kouluttautua ilman tätä erityisprojektia, joka kustantaa opiskelusta aiheutuvat menot, kertoi Slovakian romanin, koulunkäyntiavustajaksi opiskeleva Maroš Oláh kertoi seminaarissa opiskelukokemuksistaan. Toisin kuin Suomessa, Slova-

tuomien koulutuskeskukset (TE-keskukset).

ROM-EQUAL -projektin päättöseminaari ja Oulun ja Jyväskylän Equal-hankkeiden yhteistyön päätöseminaari on 14.-15.11.2007 Säätälalalla.

Lisätietoja:
www.rom-equal.net
http://www.student.umb.sk/kovacik/romanyhelp/cms/intro.php

HANNI RIKALA

ROMANIT EU:N SUURIN VÄHEMMISTÖ

Romaniväestöä on Slovakiassa 480 000 – 520 000 (10 %), Sloveniassa 6 500 – 10 000 (0,5 %) ja Suomessa 10 000 (0,2 %).

Euroopan Unionin alueella on arviolta 10 miljoonaa romanian. He ovat EU:

n suurin vähemmistö. He ovat myös kaikkein huonoimmassa asemassa oleva vähemmistöryhmä. Monissa EU-maissa romanit kohtaavat järjestelmällistä syrjintää koulutuksessa, terveydenhuollossa, työhaussa ja asumisessa.

Neljän Ruotsissa asuvan nuoren miehen kvartetti Nevo Jank on ryhmä, jonka musiikissa on sanomaa. He aloittivat Naantalin Olojuhlilta Suomen kiertueensa, ja kiertue päättyi elokuussa Tamperelle Elämä ja Valo -telttajuhlaan.

Ryhmän musiikillisena vastuumiehenä toimii Robert Valentin, jonka lisäksi ryhmään kuuluvat Tino Ek, Dimitri Keväänranta ja Mertsi Svarts.

Ryhmän musiikki mukailee miellyttävästi 1980-90-lukujen taitteen hengellistä formaattia modernisti uudelleen sovitettuna ja eri musiikkityylejä hyväksi käyttäen. Kansikuvasta sävellyksiin näkyy ammattilaisten kädenjälki. Heistä huokuu varmuus ja samalla myös nöyryys laulaa rohkeasti Jeesuksesta ja Hänen ristintyöstään, kuten moni teltoilla olleista kuuntelijoista on todennut.

Pohjana vakaa kristillinen elämä

Vaikka hengelliseen musiikkiin satsaaminen vie suurimman osan lauluryhmän vapaa-ajasta, he haluavat olla myös osa seurakunnallisia rakenteita ja yhteiskuntaa. Robertin arkkipäivät kuluvat Viksjön kaupungin suurimman vartiointiyhti-

Nevo Jank rantautui Suomeen mukanaan uusi tuli

Nevo Jank –kvartetti esitti hengellisiä lauluja kesäkiertueella Suomessa. Ruotsinsuomalainen hengellinen ryhmä laulaa rohkeasti Jeesuksesta ja Hänen ristintyöstään.

ön, Securitaksen, työnjohtajan tehtävissä.

– Me kaikki toimimme musiikin parissa oman työme ohella. Vaikka meille musiikki on tärkeä osa elämää, ei sitä voi kuitenkaan pelkästään sen varaan rakentaa. Hyvä elämä rakentuu Kristus-kalliolle, mutta ihminen kaipaa muuta. Niin asioiden esimerkiksi työn kautta. Myöskään vapaa-aikaa ei sovi unohtaa. Itse luotsaan poikani jääkiekkjoukkuetta, Robert Valentin kertoo.

Musiikin avulla viesti perille

Jokainen ryhmän laulaja on omalla sarallaan viettänyt aikaansa musiikin parissa tavalla tai toisella jo hyvinkin nuoresta asti. Robert, joka on ryhmän

kuulahahmo, kertoo musiikin merkityksen hänelle kaikkea. Hänen esikuviaan ovat Henry Hedman ja Turun Pavarottinakin tunnetun Leonard ”Leukku” Stenroos.

– Ryhmämme kokoonpano varmistui monien rukousten ja yhteensattumien tuloksena vuonna 1998. Aluksi lauleskelimme seurakunnassamme ilman ryhmänimeä, kunnes eräs seurakuntamme vanhin kuunneltuaan laulujamme tuli ja sanoi kokevansa kehoitusta antaa ryhmällemme nimen Nevo Jank. Se on romanikieltä ja tarkoittaa uutta tulta. Nimi oli koko ryhmälle heti siitä hetkestä se ainut oikea nimi. Haluamme olla tällaista uutta tulta, joka sytyttää ihmisten tunteita palavaksi.

Miesten ensimmäinen pitkäsoitto ”Taivas maata kosket-

taa” sisältää toinen toistaan sanomarikkaampia lauluja. Laulun takana on monille hengellisten laulujen kuuntelijoille tuttu lauluntekijä Leevi Launonen, joka on tehnyt ryhmälle mittatilaustyönä laulutöiden mukaan. Laulun musiikillisista sovituksista on vastannut pianovirtuoosi Armas Palm yhdessä poikansa Tony Palmkin kanssa.

– Haluamme olla muutakin kuin kitaroilla viihdyttävä romanilauluryhmä. Ryhmänä olemme valmiita viemään viestiä hyvästä sanomasta niin toille kuin kuninkaiden linnoihin. Laulaminen on vain yksi väline sen arvokkaan viestin levittämiseen. Olemme olleet neljä kertaa lähetystyöntekijä Ale Lindgrenin kutsumana Tšekien romanien parissa tekemässä humanitaarista avus-

työtä sekä iltaisin toreilla ja teltoilla laulujen kautta kertomassa evankeliumia.

Hengelliset laulut eivät enää kuulu vain gospel-laulajien repertuaariin, myös maallisemmat suuret tähtiesiintyjät ovat tehneet hengellisiä lauluja. Jokaiselle hengellisten laulujen laulajalle laulemien päähenkilö merkitsee jotakin, niin myös Robert Valentinille.

– Minulle Jeesus merkitsee elämää isolla E-kirjaimella. Ilman Jeesusta elämäni oli hyvää vauhtia suistumassa kohti syviä ongelmia. Jumala vaikutti siihen, että nuoruuteni ongelmien keskellä tein ratkaisun ja tietoisesti päätökseni siitä, että tahdon seurata sitä Elämän Herraa, johon jo lapsena sain tutustua. Päätöksessäni olen vielä pysynyt.

Menkää kaikkeen maailmaan ...

Nevo Jank -lauluryhmän suosio on noussut tasaisesti ruotsinsuomalaisten parissa. Tämän vuoden tavoitteena on ollut tehdä lauluryhmä tunnetuksi myös toisessa kotimaassa eli Suomessa, jota on edesautettu kesän kiertueella. Seuraava suuri askel on tehdä ryhmä eurooppalaisille tutuksi ja samalla myös laulujen päähenkilö, Jeesus.

– Meillä on avautumassa Keski- ja Pohjois-Eurooppa, etenkin Espanjan suomalaiset sekä myös Ruotsin ruotsinkieliset. Pidämme tulevaisuuden avoimena kaikelle kehitykselle ja mahdollisuuksille, joidenka kautta voimme viedä sitä sanomaa, mikä koemme meidän ydintehtäväksemme.

MERTSI ”MEDI” ÄRLING
teksti ja kuvat

RIKOTUSTA EHEÄ -KONSERTTI

Rikotusta eheä –hyväntekeväisyyskonsertti pe 5.10. klo 18.00 Malmin kirkossa.

Mukana Seppo Jokinen, Leif Lindeman ja Seija Lindgren. Jokinen puhuu pelkojen psyykkisistä taustoista ja niiden vaikutuksista: mm. loukattu olemassaolon oikeus, ajeltaminen ja elämän pelko, persoonaan kohdistuvat muutosvaatimukset, aikuisuuden minäkuva.

Konsertin tuotto menee perustettavaan terapiarahastoon, jonka avulla autetaan niitä, jotka jäävät Kelan terapiatuen ulkopuolelle ja haluavat työstää rikkinaisyyttään kristillisen terapian kautta. Toiminta mahdollistaa yksilö- ja ryhmätyöskentelyn.

Tukemassa: Samaria, Romano Missio ry, Elijah ry ■

KEITÄ ME OLEMME? –vihkonen kouluille

Suomalaisten lasten ja opettajien tietoisuus romaneista ja heidän kulttuuristaan voi nyt kasvaa vasta ilmestyneen Keitä me olemme? –vihkonen myötä. Materiaali on alun perin syntynyt lontoolaisen koulu- ja koulutuskeskuksen projektin myötä, jossa lapset tutustuivat romanikulttuuriin eri tavoin, esimerkiksi romanitanssijien ja –muusikoiden esitysten muodossa. Oppimansa ja kokemansa he tallensivat teksteiksi, runoiksi ja piirroksiksi, jotka koottiin vihkoseksi. Nyt siis materiaali on saatavana myös suomen kielisenä.

Vihkonen on tuotettu osana seitsemän maan EU-projektia (CENTIME-hanke), jonka teh-

tävänä on kehittää vähemmistöläisiä koskevaa opettajankoulutusta ja materiaaleja. Kirjan ovat toimittaneet Margaret Trotta Tuomi ja Janette Grönfors. ■

ROMANIASIAIN NEUVOTTELUKUNTA

Oikeusministeriö aikoo terävöityä romaniasioissa

Romaniasiaain neuvottelukunta (RONK) tapasi oikeusministeriä Tuija Braxin elokuun alussa keskustellakseen oikeusministeriölle tekemästään aloitteesta.

RONK teki huhtikuussa oikeusministeriölle aloitteen uudesta romaniväestöä koskettavasta laista, jonka tavoitteena on kaikki hallinnonalat kattava romanipolitiikan toimintaohjelma. RONK:n näkemys mukaan toimintaohjelma pitäisi sisällään niin romanikielen ja -kulttuurin tukemisen toimenpiteet kuin lainsäädännön ajantasaistamisen siten, että romaniväestön oikeudet saatettaisiin samalle tasolle saamelaisen kanssa.

Oikeusministeri suhtautui aloitteeseen hyvin myönteisesti ja oli valmis pohtimaan uusia vaihtoehtoja romaniväestön tilanteesta. Ministeri kehotti erityisavustajansa Ari Heikkistä ja erityisasiantuntijaa Anna-Eliana Pohjolain pohtimaan syksyn aikana sitä, miten asiaa voitaisiin viedä eteenpäin oikeusministeriössä.

Erityisasiantuntija Anna-Eliana Pohjolainen esitteli neuvottelukunnan edustajille yhdenvertaisuuslain uudistushanketta, jota pohtimaan on nimetty toimikunta vuoden alussa. Toimikunnan tehtävänä on tarkastella sekä yhdenvertaisuuslain että tasa-arvolain toimivuutta. Toimikunta antaa ensimmäisen välimietintönsä alkuvuodesta

2008, jolloin se esittää kehykset ja vaihtoehdot siitä, mihin suuntaan yhdenvertaisuuslain säädännössä Suomessa tulisi edetä. Oikeusministeri Brax totesi, että samassa yhteydessä voisi jo tarkastella sitä, miten edetään asiassa romaniväestön suhteen ja onko tarvetta erillis-toimenpiteille yhdenvertaisuuslain säädännön uudistamisen lisäksi.

Keskustelu eteni erittäin positiivisessa hengessä ja ministeri ymmärsi neuvottelukunnan tavoitteen päästä pois asetelmasta, jossa Suomessa eletään. Romaniväestö nähdään yhteiskunnassamme lainsäädännöllisesti paremminkin sosiaalisena ongelmana kuin tasavertaisena ihmisryhmänä kielellisine ja kulttuurisine oikeuksineen.

Neuvottelukunnan edustajat olivat tyytyväisiä tapaamisen lämminhenkisyyteen ja siihen, että puolin ja toisin vakuutettiin yhteistyön jatkuvan asiain tiimoilta. Neuvottelukuntaa tapaamisessa edustivat puheenjohtaja Gunnar Jansson, varapuheenjohtaja Väinö Lindberg, ylitarkastaja Pentti Kananen sosiaali- ja terveysministeriöstä sekä virkavapaalla oleva pääsihteeri Sarita Friman-Korpela ja viran sijaisena toimiva pääsihteeri Anne-Mari Mäki.

ANNE-MARI MÄKI

Vs. pääsihteeri
romanasiaain neuvottelukunta
sosiaali- ja terveysministeriö

Neuvottelukunta esitti oikeusministeriä Tuija Braxille luovuttamassaan aloitteessa, että oikeusministeriö lähtisi koordinoimaan työryhmää, jonka tavoitteena olisi kirjoittaa uusi laki romaniväestön etnolajien kehittämiseksi. Aloitetta Braxin kansa tutkimassa Gunnar Jansson. Lailla osoitettaisiin poliittinen tahto romaniväestön oikeudellisen suhteen uudelleen järjestelyistä niin pääväestön suhteen kuin saamelaisen suhteen. Konkreettisesti laki velvoittaisi valtion-

hallinnon toteuttamaan romanipolitiittisen toimintaohjelman, johon kirjattaisiin konkreettiset kehittämistoimenpiteet.

IMAGESOURCE/SKOY

KIRJOITUSKILPAILUN PARHAAT PALKITTIIN

Romaninuori kohtaa yhä ennakkoluuloja

Romanilapset ja -nuoret kertoivat ajatuksistaan ja mielipiteistään Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen järjestämässä ainekirjoituskilpailussa.

Myyjät ovat tyytyväisiä kuin ennen. Ja saa varoa jokaista ohikulkijaa, kertoo Mirette Bollström romaninuoren arjesta. Toisaalta kirjoituksissa muistetaan valtaväestön kuuluvia opettajia, jotka ovat kannustaneet ja auttaneet eteenpäin.

Kilpailussa oli kolme sarjaa ikäryhmittäin, ja kussakin sarjassa oli oma aihealueensa. Nuorimpien sarjassa tunnustuksen saivat Jemina Hedman ja Aila Palmroos Jyväskylältä, 13-15-vuotiaiden sarjassa Mirette Bollström Porista ja 16-18-vuotiaissa Rainer Blomerus Jyväskylältä.

Länsi-Suomen läänin alueellisen romanasiaain neuvottelukunnan puheenjohtaja sosiaali- ja terveysneuvos Pekka Paatero sekä valtakunnallisen romanasiaain neuvottelukunnan varapuheenjohtaja

taja sosiaalineuvos Väinö Lindberg jakoivat nuorille kunniakirjat. Yliopiston kulttuurilautakunta on jo palkinnut kaikki Suomen kilpailuun osallistuneet stipendeillä.

Romanit ovat olleet osa suomalaista yhteiskuntaa yli 500 vuotta. Suomessa elää tällä hetkellä noin 10 000 romanian, joille on lainsäädännöllä turvattu kansainvälisesti verrattuna varsin hyvä asema. Silti romanit kohtaavat yhä ennakkoluuloja esimerkiksi työhaussa ja asuntoasioissa, yliaasistentti Margaret Tuomi kertoo.

– Etenkin lasten kanssa

työskenteleville on tärkeää viestiä, että kokonaisen ryhmän leimaaminen tietyllä piirteellä on ennakkoluuloisuutta ja että romanit ovat yksilöitä, Tuomi painottaa. Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitos oli mukana EU-rahoitteisessa kansainvälisessä CENTIME-hankkeessa, jonka tavoitteena oli lisätä opettajien tietämystä etnisistä vähemmistöistä Euroopassa.

Palkitit tekstit Suomesta ja projektissa mukana olleista kuudesta muusta maasta on julkaistu kirjassa From Margin to the Centre.

EMME JULKAISE ENÄÄMUISTOKIRJOITUKSIA

Romano Boodoksessa on silloin tällöin julkaistu muistokirjoituksia. Toimitus on nyt tarkastanut käytäntöä. Lehdessämme ei enää julkaista muistokirjoituksia.

Kouluarki sujumaan yhteispelillä ja selvin säännöin

KUVA: LUIS ALBERTO GARCIA

Syksyn alku on monille romaniperheille muutosten aikaa. Ekaluokkalaiset ja esikouluikäiset totuttelevat uusiin opetusryhmiinsä, vanhemmilla oppilailta on edessä paluu kesälaitumilta opiskelun arkeen. Seuraavassa on luokanopettajan laatima pieni ”Joka perheen muistilista”. Siitä voi tarkistaa, ovatko koulunkäynnin perusedellytykset kunnossa.

Lapsi käy nukkumaan koulupäiviä edeltävänä iltana viimeistään klo 21-22. Koko koti rauhoittuu jotta lapsi saa nukkua rauhassa. Lapsi tarvitsee päivittäin vähintään 9 tuntia laadukasta unta, jotta jaksaisi keskittyä oppimaan uutta.

Lapsi syö aamulla terveellisen aamupalan. Kasvava keho ja kehittyvät aivot tarvitsevat myös oikeanlaista energiaa.

Vanhemmat tarkistavat aamulla lapsen repun sisällön tarkistaakseen, että lapsella on kaikki koulunkäyntiin tarvittavat varusteet mukana.

Lapsi kulkee koulumatkan lähikouluun mahdollisuuksien mukaan vanhempien tai sisarusten saattamana taikka koulukyydillä. Terve lapsi kappaa sopivassa määrin myös liikuntaa, lasten turhaa kuljettamista tulee välttää silloin, kun he kykenevät liikkumaan myös itsenäisesti.

Välitunneilla lapsen paikka on pihalla, jossa voi hetkeksi unohtaa opiskelun ja leikkiä valvotusti. Välituntikoitu on tärkeää myös luokkatilojen tuulettamisen vuoksi.

Kouluuoklassa rohkealla mielellä

Vanhemmat rohkaisevat koululaistaan kokeilemaan ennakkoluulottomasti kouluuoklassa tarjolla olevaa ruokaa. Hyvä nyrkkisääntö on, että kaikkea täytyy ainakin maistaa. Jos ruoka ei kuitenkaan mais-

tu, lapsen on kuitenkin syötävä leipää ja juotava jotain. Muuten lapsi ei jaksaa iltpäivää.

Pienten koululaisten iltapäivän tulee olla turvallinen. Jos vanhemmat ovat töissä tai opiskelemassa, kannattaa harkita iltpäiväkerhoa tai joiain muita tukitoimia, jottei lapsi koe yksin kotona yksinäisyyttä tai turvattomuutta.

Läksyt tehdään jossain vaiheessa klo 15-19 välillä. Läksyjen teon ajaksi koti rauhoitetaan. Huonoin mahdollinen aika läksyjen tekoon on hetki juuri ennen nukkumaan menoa. Väsynyt lapsi ei jaksaa keskittyä tehtäviinsä tai korjata virheitään. Vanhemman kuuluu aina seurata lapsensa läksyntekoa. On hyvä ottaa läksyjen teon tarkistaminen jokapäiväiseksi tavaksi.

Vanhemmat kertovat lapsensa opettajalle ohimennen, puhelimite tai kirjeitse lapsensa koulunkäyntikokemuksista ja läksyjen teon sujumisesta, etenkin jos heillä on aihetta huoleen. Muita tärkeitä asioita ovat kaikki lapsen mielialaan vaikuttavat asiat, esimerkiksi suru, mahdolliset sairastapaukset perheessä. Ota huoli puheeksi heti kun se ilmenee. Perheen kriiseissä opettaja on

yleensä vanhempien paras liittolainen - ei missään tapauksessa uhka!

Romanikulttuuri ja sen mahdollinen huomiointi koulussa on syytä ottaa puheeksi opettajan kanssa heti aivan aluksi. Keskustelkaa opettajan kanssa siitä, millä tavoin toivoisitte koulussa kulttuuriasiat huomioidavan. Ilmaiskaa siis opettajille omat odotuksenne.

Kiusaamiseen puututtava

Koulukiusaaminen on vakava asia. Siihen on reagoitava riittävän voimakkaasti heti, kun sitä ilmenee. Lapsen ei tarvitse alistua minkäänlaisen nimitellyn tai syrjintään.

Lapsen koulunkäyntiin liittyvät asiat on hyvä keskustella opettajan kanssa mielellään koulupäivän aikana, esimerkiksi soittamalla opettajalle välituntien aikana tai alkuillasta. Muistathan kuitenkin kunnioittaa opettajan yksityisyyttä ja perhe-elämää niin, ettet soita hänelle liian myöhään illalla.

Vanhemmat pohtivat yhdessä lapsen kanssa, millaista koulunkäyntiä tapainottavaa harrastustoimintaa lapsi tarvitsee. Harrastuksia ei saa olla

liikaa, mutta ei myöskään liian vähän. Lapsen omat kiinnostuksen kohteet ovat tärkeitä. Harrastustoiminnassa kannattaa tehdä yhteistyötä lähialueen perheiden kanssa, esimerkiksi harrastuksiin kuljettamisessa.

Tietokonepelien ja muiden pelien pelaamiselle on syytä asettaa jokin enimmäisarja (esimerkiksi 2 tuntia päivässä), jos näyttää siltä, ettei lapsi osaa itse rajoittaa pelaamistaan.

Vanhemmat tunnustavat ja tunnustavat lapsensa tarpeen saada tukiopetusta ja erityisopetusta. Kaikilla oppilailta on omat vahvuutensa ja heikkoutensa.

Sairaalan lapsen paikka on kotona toipumassa. Sairaustapausaaloa ei saa tarpeettomasti pitkittää. Lääkäriltä voi kysyä, koska lapsi voi palata kouluun.

Ei turhia poissaoloja

Koulunkäynnissä tärkeää on säännöllisyys ja tarpeettomien poissaolojen välttäminen. Tämä vaatii vanhemmilta ennen kaikkea suunnitelmallisuutta ja hyviä yhteistyötaitoja. Perheen yhteisistä lomista ja muista menoista on syytä ilmoittaa opettajalle aina heti, kun ne tulevat

Ekaluokan aloittaminen on lapselle iso elämämuutos. Kouluun on mentävä joka arkipäivä oikeaan aikaan ja läksyt on tehtävä kotona. Pienellä koululaisella on varsinkin alussa paljon opetettavaa.

tietoon. Näin opettaja voi ennakoida tilanteet ja antaa lapselle riittävästi kohteitavia, jottei hän jää muista jälkeen.

Vanhemmat tekevät lapselle selväksi, että jokainen erehtyy koulussa joskus ja omat virheet on tunnustettava reilusti. Tunnustamisesta ei saa seurata rangaistuksen pelkoa tai rangaistuksella uhkailua. Vanhempien on hyvä pyrkiä objektiivisuuteen (puolueettomuuteen) setviessä koululaisten risti-riitoja. Myös oma kullannappu voi käyttäytyä rumasti ja loukata toisten oikeuksia!

Vanhemmat ymmärtävät, että koulunkäyntiin liittyvät mielikuvat ja asenteet siirtyvät helposti vanhemmilta lapsille. Vaikka vanhempi ei itse uskoisikaan kouluttautumiseen, kannattaa lapselle antaa siihen mahdollisuus.

Hyvä vanhempi kuuntelee koululaistansa ja on kiinnostunut päivän tapahtumista ja tunnelmista. Kysy, kuinka koulupäivä meni, vaikka et aina jaksaisi siitä kovin kiinnostunut ollakaan. Yritä kuunnella ainakin puolella korvalla!

Listan laati eräs luokanopettaja Pohjois-Suomesta

Opas edistämään romanien ja poliisin yhteistyötä

Opetushallituksen ja sisäministeriön julkaiseman Romanin ja poliisin kohdatessa – oppaan tavoitteena on lisätä romaniväestön ja poliisin yhteistyötä ja keskinäistä ymmärrystä. Se on tarkoitettu sekä lainvalvontaviranomaisille että romaniväestölle.

O paskirjanen on tarkoitettu erityisesti koulutus- ja taustamateriaaliksi käsiteltäessä poliisin ja romanien välistä asiointia. Siinä käsitellään poliisin roolia ja tehtäviä yhteiskunnassa, kansalaisten oikeuksia ja velvollisuuksia, romanien historiaa ja kulttuuria sekä erilaisia käytännön kohtaamistilanteita. Kohtaamistilanteina on kuvattu mm. virasto, liikenne sekä politiikka

ja hallinto. Tavoitteena on, että opas toimisi keskustelun avaajana romanikulttuurista ja apuvälineenä ennakkoluulojen purkamisessa ja yhteistyön löytämisessä. Romanin ja poliisin kohdatessa -oppaassa korostetaan, että yhteistyön avainsanoja ovat riittävä tieto sekä vuorovaikutus. Siinä suositellaan, että poliisilaitoksissa tulisi olla poliisi, joka on kiinnostunut romani-

kulttuurista. Romaniväestön edustajille suositellaan käymistä poliisien oppilaitoksissa ja täydennyskoulutustilaisuuksissa puhumassa kulttuuristaan.

Kirjanen perustuu poliisiopastusryhmän jäsenten keräämään materiaaliin sekä romaniväestöä koskeviin julkaisuihin. Sen ovat julkaisseet Opetushallituksen romaniväestön koulutustiimi ja sisäasiainministeriön poliisiosasto.

Opetushallituksen pääjohtaja Kirsi Lindroos totesi julkistamistilaisuudessa, että Opetushallituksen ja romaniväestön koulutustiimin tavoitteena on lisätä yhteistyötä ja yhteisymmärrystä romanien ja pääväestön välillä.

– Nyt julkistettava opas toimii keskustelun avaajana. Se tarjoaa uuden mahdollisuuden tiedon avulla syntyvään vuorovaikutukseen romanien ja poliisien välille. Nykyaikaisessa monimuotoisessa yhteiskunnassa eri kulttuurit ovat rikastuttamassa meitä. On tärkeää arvostaa itseään, omia juuriaan

Romanin ja poliisin kohdatessa

SISÄASIAINMINISTERIÖN KANSLIAPÄÄLLIKKÖ RITVA VILJANEN: Tavoitteena nollatoleranssi etniseen alkuperään perustuvassa syrjinnässä

H allituksen maahanmuuttopoliittinen ohjelma korostaa monikulttuurisuuden ja syrjimättömyyden periaatteen toteutumista. Ohjelmassa sitoudutaan edistämään eri väestöryhmien välisiä hyviä suhteita ja alkuperään perustuvan syrjinnän torjuntaa.

– Tavoitteena on nollatoleranssi rasismiin ja etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän ehkäisyssä, sanoi sisäasiainministeriön kansliapäällikkö Ritva Viljanen Romanin ja poliisin kohdatessa -oppaan julkista-

mistilaisuudessa Helsingissä. Romaniväestön elinolosuhteita ja yhdenvertaisuutta on kehitetty viime vuosina muun muassa lainsäädäntöä ja institutionaalista järjestelmiä uudistamalla.

– Yhä edelleen kuitenkin esiintyy tosiasiallista syrjintää monilla eri elämäntilanteilla. Tämä syrjintä on nostettava esille. Moniarvoinen yhteiskunta ei voi hyväksyä syrjintää - ei minkäänlaista, painotti Viljanen.

Viljasen mukaan viranomaist-

en on tiiviissä yhteistyössä romaniväestön edustajien kanssa tehtävä kehittämistyötä eri sektoreilla ja hallinnon eri tasoilla, jotta voidaan asettaa konkreettisia tavoitteita sekä turvata riittävät voimavarat romanien tilanteen parantamiseksi.

Erittäen huolestunut Viljanen on rasististen tekojen kasvavasta määrästä. Poliisin tietoon tuli vuonna 2006 yhteensä 748 rasistista tekoa. Suurin osa uhreista oli miehiä, 73 prosenttia, joihin kohdistui yleensä pahoimpia. Naiset

kohtasivat usein syrjinnäksi, kunnianloukkauksiksi ja kotirauhan rikkomiseksi luokiteltavia tekoja.

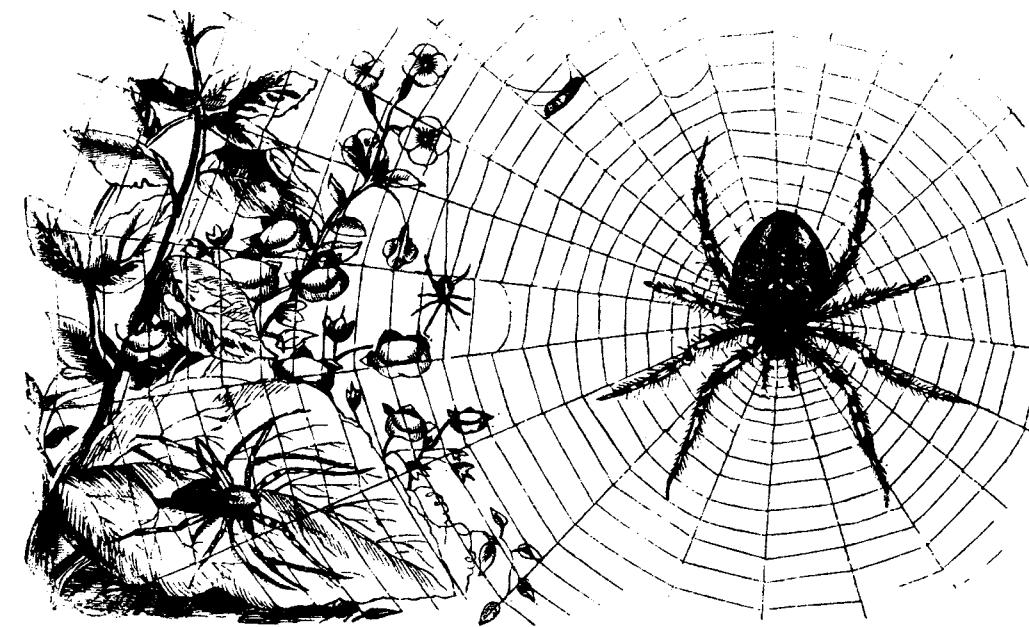
– Nämä ovat vain poliisin tietoon tulleita tekoja. Valitettavasti rasismi- ja syrjintärikosten määrä on myös Suomessa kasvamaan päin. Muutos seuraa eurooppalaista kehitystä. Tätä emme voi hyväksyä ja ongelmien kasvava linja on saatava laskuun, painotti Viljanen.

Viljasen mukaan monikulttuurisuus ja alkuperästä riippumaton yhdenvertaisuus ovat

myös tärkeitä kilpailu- ja houkuttelevuustekijöitä pyrittäessä edistämään työperusteista maahanmuuttoa.

– Monikulttuurinen työyhteisö ja toimintaympäristö voivat olla merkittäviä innovatiivisuuden kasvualustoja. Eri väestöryhmien välisten suhteiden edistäminen vahvistaa myös Suomen kansallisten vähemmistöjen, kuten romanien ja saamelaiden yhdenvertaisuutta ja torjuu niihin ryhmiin kohdistuvaa syrjintää, sanoi Viljanen.

”Sinulla on syöpä”

S yöpö käy kilpaa elämän kanssa ja lisääntyy kovaa vauhtia. Tilanne on tänään toinen kuin 20-30 vuotta sitten, sillä tutkijat ovat löytäneet syöpänsyntyä synnyn syövästä. Syöpä on hallitsematon ja vakava sairaus, joka uhkaa kansamme terveyttä. Viimeisin luku, 24 000 uutta syöpälöydöstä, on hälyttävä. Voisiko syöpätapausten lukumäärän lisääntymistä kutsua Suomessa jo epidemiaksi?

Helsingin Sanomat uutisoi uusimman syöpätutkimuksen tuloksesta heinäkuussa seuraavasti: ”Suomalaiset tutkijat löysivät syöpään syntyvän selventävän proteiinin. Tampereen ja Turun yliopistoissa toimiva tutkijaryhmä on jäljittänyt proteiinin, joka osallistuu normaalin solujen muuntumiseen syöpäsoluiksi. Tutkimus on toteutettu Tampereen yliopiston akatemiattutkija Jukka Westermarkin johdolla. Tulokset osoittavat, että syöpätautien mekanismeihin keskittyvä biolääketieteellinen perustutkimus voi paljastaa

täysin uusia tekijöitä, joilla on keskeinen merkitys syöpän etenemiselle. Lupaavista tuloksista huolimatta uutta syöpälääkettä saadaan kuitenkin vielä odottaa. Tutkimusryhmällä on edessä vielä uusia tutkimuksia, joissa pyritään löytämään kohteellisia estäjiä, joiden vaikutusta soluissa voitaisiin testata. Vasta kokeiden jälkeen päästään arvioimaan, olisiko estäjiä syöpälääkkeeksi. Jukka Westermarkin mukaan uuden lääkkeen markkinointi voisi tapahtua 8-10 vuoden kuluttua.”

Alkoi taistelu syöpää vastaan

Oma maailmani romahti ja aika pysähtyi, kun sain röntgenkuvasta tylyn vastauksen: ”Sinulla on syöpä.” Alkoi taistelu syöpää vastaan. Minulle tuntematon sairaus sai minusta vallan.

Syöpään sairastuminen ja leikkaus ovat olleet minulle hyvin traumaattinen kokemus. Kysyn, miksi minulle kävi näin. Raskaat hoidot ovat vaatineet veronsa. Olen ollut

hyvin väsynyt ja toisinaan myös sekava. Keskustellessani syöpäpoliklinikalla kohtalotovereitteni kanssa olen myös ymmärtänyt, kuinka valtava määrä erilaisia syöpäsairauksia maassamme on.

Suomalaisten elintavat edesauttavat monin tavoin syöpän syntyä, samoin kuin syöpän syntyyn, samoin kuin perimä, geenit, geenivirhe, jopa liiallinen alkoholin käyttö ja ympäristötekijät voivat laukaista syöpän. Meidän tulisi syödä enemmän kevyitä keittoja, vihannuksia, hedelmiä, kuitupitoista ruokaa sekä kalaa pitääksemme itsemme terveimpinä.

Myös syöpähoitojen aikana liikunnalla ja ruokavaliolla on tärkeä merkitys.

Haluun lausua lämpimät kiitokset minua hoitaneen sairaalan lääkäreille ja henkilökunnalle, jotka antavat tasokasta ja hyvää hoitoa. Teette arvokasta työtä syöpäpotilaiden hyväksi.

Kaikille syöpään sairastuneille toivon jaksamista.

HELI HOFREN

Romanit ja kirkko teemana neuvottelupäivillä

K irkon diakonia ja yhteiskuntatyö (KDY), Lapuan hiippakunta sekä Seinäjoen ja Kauhajoen seurakunnat järjestävät ensimmäiset valtakunnalliset Romanit ja kirkko - neuvottelupäivät. Ne pidetään Seinäjoella 11.-12.10.

Neuvottelupäivillä on

mukana monipuolinen joukko puhujia ja muita esiintyjä, kuten Heikki Hiilamo, Miranda Vuolasranta, Simo Peura, Tuula Åkerlund, JMH-trio ja Leif Lindeman.

Neuvottelupäivien tavoitteena on tukea romanien kanssa tehtävän työn kehittämistä seurakunnissa, löytää ja jakaa

hyviä työkäytäntöjä sekä edistää kohtaamista romanien kanssa.

Tapahtuma on tarkoitettu seurakuntien työntekijöille sekä muille aiheesta kiinnostuneille.

Lisätietoja: Kati Jääskeläinen, KDY, (09) 1802 210 / 050 324 3173, kati.jaaskelainen@evl.fi.

Kesämuistoja

Kotimäen lapsia 1970-luvun alussa. Janette Grönfors etualalla oikealla. Kesäkuussa nuoriso- ja vapaa-ajanohjaajaksi valmistunut tuttava toinen vasemmalta, takana oleva poika.

S ain elämäni viuhkakaan uuden ihmeellisen kokemuksen työskennellessäni Romano Mission lastensuojelulaitoksessa, Päiväkummun lastenkodissa Hämeenkoskella kolmen viikkoa. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun tein töitä romanilasten kanssa.

Kokemus oli positiivinen. Viihdyin hyvin, sillä minut otettiin hyvin vastaan niin työyhteisön kuin asukkaiden puolesta. Oli mukava huomata, kuinka hyvin hoito ja lasten arki on organisoitu Päiväkummissa, puhumattakaan siisteydestä ja maittavista aterioista. Työ oli tietenkin välillä raskastakin, mutta kertaakaan en edes harkinnut hanskojen tiskiini heittämistä.

JANETTE GRÖNFORS

Vesi on Janette Grönforsille tärkein elementti. Vettä hän kaipasi myös ollessaan Lontoossa ja siksi matkusti ainakin kerran kuukaudessa joko Brightonin tai Bournemouthiin katselamaan, haistelemaan ja kokemaan merta. Kuva Brightonista.

OPAS YHDENVERTAISUUDEN PUOLESTA

Yhdenvertaisuus asiakaspalvelussa – opas neuvoa ravintoloita estämään syrjintää. Oppaan tarkoituksena on tiedottaa ravintolan ja ravintolassa työskentelevien henkilöiden oikeuksista ja velvollisuuksista asiakaspalvelussa.

Viime vuonna ilmestyneessä vihkosessa kerrotaan, mitä syrjintä on, keitä syrjintäkielto koskee ja millainen asiakkaiden valinta on sallittua.

Oppaan ovat laatineet Ihmisoikeusliitto, Palvelualojen ammattiliitto PAM, Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto SHR, vähemmistövaltuutettu ja sisäasiainministeriön poliisiosasto. Opas löytyy sähköisessä muodossa internetistä www.yhdenvertaisuus.fi.

Tämä vuosi on Euroopan yhdenvertaisten mahdollisuuksien teemavuosi, jonka yleis-tavoitteena on oikeudenmukaisen yhteiskunnan toteutuminen. ■

Romano Mission toimintamuodot

Romano Mission toiminta-ajatuksena on toimia valtakunnallisena lastensuojelu-, sosiaalialan, hengellisen työn, sekä koulutusalan palvelujärjestönä romaniväestön keskuudessa. Romano Missio toimii yhteistyössä ev.lut. kirkkojen, kuntien, valtion ja eri järjestöjen kanssa.

Lastensuojelutyö

Ylläpitää 16-paikkaista lastenkotia Hämeenkoskella ja 6-paikkaista pienryhmäkotia Martinkylässä.

Kenttätyö

Yleistä kenttätyöohjausta ja neuvontaa asunto-, työllisyys-, koulutus- sekä muissa sosiaalialan kysymyksissä.
Hengellinen toiminta: mm. romaneille suunnatut jumalanpalvelukset – myös romanikieliset.

Projektit

Toimintasuunnitelmia eri sektoreilla.
Perhetyöprojektit tarkoituksena on kehittää ja luoda palveluita romaniperheille, jotka ovat asiakkaina lastensuojelussa.

Julkaisutoiminta

Julkaisee neljästi vuodessa Romano Boodos- Suomen romanilehteä.

Stipendiahasto

Myöntää pienekhöjä stipendejä kannustukseksi koulutusta hankkiville romaninuorille.

Vastanottaja maksaa postimaksun

ROMANO MISSION
Tunnus 5007555
00003 VASTAUSLÄHETYS

PALVELUKORTTI

- Kyllä, tilaan Romano Boodos -lehden (4 numeroa/vuosi, vuosikerta 13 euroa)
- Kestotilaus (laskutus vuoden välein)
- Olen uusi tilaaja
- Liityn Romano Mission jäseneksi (jäsenmaksu 14 euroa/vuosi, sisältää jäsenetuna Romano Boodos -vuosikerran)

LEHDEN SAAJA _____

Lähiösoite _____

postitoimipaikka _____

LEHDEN MAKSAAJA, ellei sama kuin edellinen

Nimi _____

Lähiösoite _____

Postitoimipaikka _____

Päiväys _____ / _____ 20_____

Paikkakunta _____

Allekirjoitus _____

Tilaukset myös puh. (09) 351 1366 klo 9-15)

SINUSTAKO NUORI TESTAAJA?

Romaninuorille on nyt tarjolla testaajan tehtäviä. Verkko-Lukki-hanke etsii romaninuria käyttämään pilottina verkossa toimivaa materiaalipakettia, joka on kehitetty avuksi nuorten lukemis- ja kirjoitusvaikeuksiin.

Hankkeen tavoitteena on estää nuorten syrjäytymistä. Yhtenä kohderyhmänä hankkeessa ovat romanilapsset ja nuoret. Tarvitsemme hankkeeseen niin sanottuja pilotteja, jotka tekevät verkossa Moodle-oppimisympäristössä tehtäviä ja antavat palautetta tehtävistä. Osa tehtävistä perustuu romanikulttuuria ja romaniperheen arkea käsitteleviin teksteihin.

Pilotti saa tunnukset Moodleen, jossa hän voi tehdä ilmaiseksi tehtäviä niin paljon kuin haluaa. Näiden tehtävien lisäksi pilotti tulee sitoutua tekemään arviointitehtäväpaketti noin neljä kertaa vuodessa (tänä vuonna kolme). Paketin tekemiseen kuluu aikaa noin 45 minuuttia.

Lisätietoja Turun Kristillisen Opiston hankkeesta ja pilotoinnista antaa Leena-Marjut Aaltonen, puh. 050 5916 167, leena-marjut.aaltonen@tk-opisto.fi.

Opeko

OPETUSALAN KOULUTUSKESKUS, Heinola

Koulutusta romanikielenopettajille ja kerho-ohjaajille
15. - 16.10.2007 Heinolan Opekoissa.

Koulutuksessa perehdytään romanikielen tärkeimpiin opetusosioihin sekä erilaisiin keinoihin romanikielen käytön lisäämiseksi ja elävöittämiseksi. Lisäksi perehdytään oppimateriaalin valmistukseen.

Koulutukseen ovat tervetulleita kaikki romanikielenopettajat ja kerho-ohjaajat.

Koulutus, majoitus ja ruokailut ovat Opetushallituksen rahoittamina maksutonta.

Matkakorvauksia voi anoa opetushallitukselta yleisten kulkuneuvojen mukaan.

Ilmoittaudu mahdollisimman pian viimeistään keskiviikkona 28.9.2007, jotta voimme varata majoituksen ja ruokailut.

- koulutussuunnittelija Seija Mahlberg, 050 345 1498, seija.mahlberg@opeko.fi

- koulutussihteeri Marja Niemi 050 408 8306, marja.niemi@opeko.fi

Hyväntekeväisyyskonsertti

Turussa Mikaelin kirkossa
6.10. klo 18.30
Juonto: **Lilja Roth**
Musikki: **Leif Lindeman**
Valfrid ja Tuula Åkerlund
Päätös: **Raimo Huotelin**

Konsertin kolehti-
tuotto menee lyhen-
tämättömänä Intian
orpokotityöhön.
Konsertin järjestää:
Forum Missio ry.

Tervetuloa
mukaan.
Tuo ystäväsiikin!

KURSSIN KAUTTA KONDUKTÖÖRINTEHTÄVIIN

VR kouluttaa syksyllä uusia konduktöörejä, ja valmistuneille luvataan vakinaisen työsuhteen.

Konduktöörin työ on itsenäistä, vaihtelevaa ja vastuullista kolmivuorotyötä. Koulutus kestää neljä kuukautta ja se sisältää Helsingissä annettavan teoriaopetuksen sekä tehtävän sijoituspaikkakunnalla annettavan

perehdytyksen ja työhön opastuksen. Koulutus on maksuton sekä opetuksen että oppimateriaalin osalta, mutta ruokailut ja asumisen on opiskelijan itse kustannettava. Koulutusajalta ei makseta palkkaa. Konduktööriksi haetaan internetin kautta VR:n sivuilta www.vr.fi -> VR työnantajana -> selaa avoimia työpaikkoja. Lisätietoja koulutuksesta antaa VR:n henkilöstöpäällikkö Kari Tolppanen, puh. 0307 22059, sposti kari.tolppanen@vr.fi.

ROMANIKERHOT HELSINGIN TYÖVÄENOPISTOSSA KANNELTALOLLA

OMPPELUKERHO tiistaisin klo 13-16 ja keskiviikkoisin klo 13-16.45 (11.9. - 20.12.). Opettajana Seija Stenroth. Käytössä on ompeluluokka, jossa saumureita ja ompelukoneita sekä muut tarvittavat välineet. Ompelumateriaalit jokainen kustantaa itse. Kurssilla ommellaan verhoja, röyjjiä, settejä, petivaatteita jne. Kerhoon mahtuu 15 oppilasta, jotka valitaan ilmoittautumisjärjestyksessä.

VOILEIPÄKAKKUKURSSI maanantaina ja tiistaina 8 - 9.10. klo 10-3.15. Kerhossa valmistetaan erilaisia voileipäkakkuja. Kerhoon mahtuu 12 oppilasta, jotka valitaan ilmoittautumisjärjestyksessä.

KIINALAISEN RUUAN VALMISTUSKURSSI maanantaina 19.11.

Opettajana Salla Järvinen. Kurssilla aikuiset ja lapset maalaavat yhdessä mm. akvarelliväreillä. Kerhoon mahtuu 6 aikuista ja 6 lasta, jotka valitaan ilmoittautumisjärjestyksessä.

KIELET: Romanikielen alkeiskerho 13.9. - 18.10. torstaisin klo 10-12.15. Opettajana Henry Nyman. Kerhoon mahtuu 20 oppilasta, jotka valitaan ilmoittautumisjärjestyksessä.

Kerhot ovat maksuttomia kerholaisille, ainoastaan ompelutarvikkeet jokainen kustantaa itse. Kerhot ovat Kanneltalossa. Tiedustelut ja ilmoittautumiset Seija Stenrothille numeron 045 1130 696.

Onnistunut leiri Kirkkonummella

Heinäkuun kauniina viikonloppuna vietettiin Kirkkonummen Porkkalanlaniemessä nuorten aikuisten leiriä. Osallistujia leirillä oli pienimmät mukaan lukien noin 70 henkeä. Espoon romanitiimistä Timi ja Netta, Sari ja Merts, Jussi ja Riitta nuorine avustajineen tekivät huolellisesti leirin suunnittelu- ja valmistelutyöt. Hyvä valmistelu takasi onnistuneen ja iloa pursuavan leirin.

Yhteisvoimin tekeminen oli antoisaa, erittäin monipuolista ja hauskaa. Saimme kokea monta erityistä hyvää hetkeä, jotka varmasti jäivät ikimuistisesti kaikkien leiriläisten mieliin. Erikoisen antoisaksi leirin teki juuri se, että vastuuta kantoivat niin nuoret kuin vanhemmatkin.

Leirin teemana oli "Sytytä minut Hengelläsi", mikä kertoi meidän kaikkien odotuksista saada kokea Jumalan Hengen virvoittavaa vaikutusta elämässämme.

Perjantai-illasta nuoret kantoivat päävastuun. Iltaohjelmassa oli mukaansa tempaavia, hauskoja leikkejä ja ilta huipentui hengelliseen osuuteen. Nuorten esittämä draama oli erittäin mieleen painuva ja koskettava. Siinä konkretisoitui nuoren ihmisen elämään liittyviä asioita.

Nuoret olivat panostaneet leiri-ohjelman suunnitteluun ja se näkyi heidän toiminnassaan. Lauantaina saimme leirille

vieraksemme Tuula Åkerlundin Romano Missiosta. Hän piti hyvin rakentavan luennon "Terve itsetunto" ja "Tulevaisuuden suunta". Tuulan nuorekas tapa esittää asioita oli mukaansa tempaavaa ja ajatuksia herättävää. Tuula vietti lauantai-päivän seurassamme erilaisten ohjelmien parissa.

Lauantai-iltana oli leirin kohokohta, "Sytytä minut Hengelläsi" -tilaisuus. Ilmapiiroli murtava ja sinä iltana sai kolme nuorta jättää elämänsä Jumalan käsiin. Leirin aikana halusi neljä nuorta tehdä uskonratkaisunsa.

Saimme todeta, että kun lähdetään liikkeelle rukouksin, niin Jumala vastaa tulelansa.

Sunnuntai oli leirin päätöspäivä. Päätösjuhlassa jaettiin palkintoja ja leiriläiset halusivat antaa myös tunniamainintoja vastuunkantajille. Leirille kuului myös tietysti leirikärjät, jotka pidimme päätösjuhlan yhteydessä.

Ainut asia, joka jäi harmittamaan meitä kaikkia, oli se, että

Leirillä pidettiin hauskaa mm. kilpailujen merkeissä. Katilla kananmuna pysyy hyvin lusikassa ja vauhti on kova. Hämmöittäkö jo voitto?

leiri loppui lyhyeen.

Leiri oli kaikilta osin onnistunut ja voimme ilolla todeta sen, että yhteistyössä on poweria. Nuorten panos oli erittäin arvokasta ja tärkeää.

Haluamme rohkaista vastuunkantajia valtakunnallisella tasolla huomiomaan nuoriamme ja antamaan vastuuta,

koska vastuu kasvattaa ja työ tekijäänsä opettaa.

Se yhteys jota olemme saaneet nuorten kanssa kokea, on ollut joutain aivan erityistä.

Jokainen nuori on ainutlaatuinen ja tärkeä meille, mutta ennen kaikkea Jumalalle.

ESPOON ROMANITIIMI

Toiminnanjohtajan palsta

Aika tarttua haasteeseen!

Kulunut kesä on ollut melkoista mediasirkusta romanianheen ympärillä. Olen seurannut keskustelua heman hämmennyneenä. Välillä on vaikuttanut siltä, että on puhuttu aidan seipäistä, kun pitäisi puhua aidasta. Tilanne on näyttänyt ajoittain turhalta julkisuuden hakemiselta. On väläytetty myös raskaita ja vaikeita asioita, joista ei kuitenkaan ole saatu aikaiseksi kunnan keskustelua.

Mielestäni likapyykki pitäisi pestä ensin "omassa koneessa". Tosiasia on se, että romaniyhteisö elää voimakasta murrosvaihetta. Tukipilarit, joihin kulttuuri on aikaisemmin nojannut, natisevat liitoksistaan. Nyt kaivataan avointa keskustelua ennen kaikkea oman ryhmän sisällä.

On turha moittia tämän päivän nuorisoa. Se ei ole sen huonompaa ainesta kuin ennenkin. Meillä on hyviä nuoria, mutta osa nuorisostamme on hukassa. Me aikuiset emme voi väistää vastuutamme. Olemme jättäneet heidät henkisesti heitteelle. He ovat joutuneet molempien yhteisöjen ulkopuolelle, eikä heillä ei ole kumman-

kaan yhteisön normistoa eikä pelisääntöjä. Emme voi ummistaa silmiämme tästä seuraavilta huolestuttavilta uhkakuvilta.

Heinäkuun aikana kutsuimme keskustelemaan kanssamme toisen valtakunnallisen kristillisen järjestön, Elämä ja Valo ry:n, vastuunkantajia. Pohdimme yhdessä vakavasti, mitä voisimme tehdä, miten yhdessä vaikutamme romaniyhteisön sisällä vaa-dittavaan rokkeaan muutokseen. Aika muuttuu, ja meidänkin on uskallettava muuttua.

Koimme, että meidän kristittyjen tulee ottaa vakavasti vastuuta nykytilanteesta. Emme voi enää istua kädet ristissä ja odottaa. Nyt on toiminnan aika. Muutos lähtee meistä jokaisesta itsestämme.

Sovimme, että syksyn aikana keskustelemme omien verkostojemme kanssa ja luomme "selviytymisstrategian", jota jokainen lähtee viemään eteenpäin omassa vaikutuspiirissään. Muutamilla paikkakunnilla olemme jo pitäneet avoimia keskustelutilaisuuksia. Paikalla on ollut vain romaneja. Tilaisuudet on pidetty ilman julkisuutta. Silloin ongelmista on voitu puhua niiden oikeilla nimillä ärsyttämättä yhteisöä.

Vastaanotto, peiliin katso-

minen on ollut yllättävän rehtiä, ja virheet on myönnetty. Hyviä parannusehdotuksia on tullut tavallisilta riviromaneilta. He ovat valmiita tarttumaan haasteeseen ja ottamaan vastuuta omistaan. Ainakin minulle on herännyt toivo, että me selviämme tästä yhdessä ja Jumalan avulla.

Tosin puheista pitää päästä selkeisiin tekoihin.

Romano Missiossa

kaunis kesä on vaihtunut turvallisesti kiireiseksi syksyksi. Laadimme jo tiiviissä tahdissa ensi vuoden toimintasuunnitelmia ja talousarvioita. Monenlaisten yhteydenottojen seurauksena palaveria ja tapaamisia tulee kalenteriini liiankin tiuhaan tahtiin. Tässä kaikessa tarvitsen entistä enemmän delogointikykyä ja tilannetajua.

Vaikka Luoja on antanut minulle kyvyn toimia hyvässä yhteistyössä ihmisten kanssa ja osaan verkostoitumisen taidon, huomaan että tarvitsen selkeästi lisää tietoa ja taitoa, kykyä hahmottaa kokonaisuuksia ja rohkeutta tehdä vaikeita ratkaisuja. Onneksi tänä päivänä on mahdollisuus kehittää ja kouluttaa itseään. Aloitin syksyllä johtamistaidon erikoisammattitutkinnon suorittamisen.

Järjestönä haluamme panostaa lastensuojeluyksikköjemme henkilökunnan

hyvinvointiin ja lisäkoulutukseen. 13.9. alkoi koko henkilökunnalle suunnattu lasten ja nuorten erikoisammattitutkinnon koulutus Järvenpään seurakuntaopistossa. Sen myötä saamme uusia voimia ja välineitä kasvatustehtävässämme. Arvostan suuresti yksikköjemme henkilökuntaa ja johtajia. Heidän työnsä on todella vaativaa ja vastuullista. Muistatthan rukouksin yksikköjämme, lapsia ja henkilökuntaa sekä työtämme kokonaisuutena.

Olemme aloittamassa

tänä syksynä monia uusia työmuotoja. Panostamme lasten ja nuorten harrastus-, läksyparkki- ja kerhotoimintaan, naisten ja vanhusten iltoihin, nuorten perheiden tukemiseen sekä kriisinhal-lintakoulutukseen.

Ensimmäisen kriisinhal-lintapäivän pidämme 30.10. yhteistyössä Helsingin seurakuntayhtymän kanssa. Hankimme välineitä siihen, miten voimme tukea yksittäisiä ihmisiä ja perheitä sairauden, kuoleman ja muiden suurten elämän muutosten kohdatessa. Toinen koulutuspäivä on 20.11. ja silloin yhteistyökumppanina on Irti huumeista ry. Paneudumme päihde-, huume- ym. riippuvuuksista kärsivien ongelmiin. Koulutuspaketti on tarkoitettu lähinnä niille romaneille, jotka toimivat kentällä aktiivisesti ja jo nyt

työskentelevät erilaisten kriisien keskellä olevien romanien kanssa. Ryhmäkoko on rajallinen.

Aloitamme tapaamiset lastenkodissa kasvaneille aikuisille. Ryhmässä ei ole ikärajaa. Mukaan voivat tulla kaikki lastenkodistaustaiset romanit, siis muutkin kuin Romano Mission yksiköissä kasvaneet. Järjestämme mukavaa yhdessäoloa, kivaa tekemistä sekä suunnittelemme tarvittaessa eri koulutusväyliä ja työelämään liittyviä toimenpiteitä.

Jos olet kiinnostunut kriisinhallintakoulutuksesta tai lastenkodissa kasvaneiden aikuisten tapaamisista, ota yhteyttä toimistoomme sosiaaliohjaaja Tuula Nymaniin, puh. (09) 3511 366. Hän antaa lisätietoja ja ottaa vastaan ilmoittautumiset.

Toivon teille kaikille voimia, iloa ja siunausrikkaa syksyä!

TUULA ÅKERLUND

Pappi ja poliitikko Väinö Lindberg

Kaunis ja herkkyydellä sisustettu koti kätkee sisälleen suunnattoman määrän taidetta, jota asunnon isäntäväki, Väinö ja Tuula Lindberg, ovat yli 40 vuoden yhteisen taipaleen saatossa saaneet rakentaa. Lindbergien perheeseen kuuluu myös Petterin 6- ja 2-vuotiaat Joona ja Sofia, jotka useasti kyläilevät mummon ja vaarin luona. Kuunnellessa Tuulan ja Väinön kertomia tilannetapah-tumia pienten jalkojen käymisestä heidän luonaan huomaa selvästi, että nuo kaksi viatonta sydämen valloittajaa ovat kietoneet isovanhempien sydämet käsiensä ympärille.

Hyvin läheltä Väinö Lindbergin elämää seuranneet tietävät hänen olevan mies, joka monessa suhteessa voisi kutsua särmikkääksi auraksi tai vahvaksi tien viitoittajaksi ja samalla herkäksi ja kaiken esteettisen kauneuden päälle ymmärtäväksi mieheksi. Sosiaalineuvoksen, poliitikon ja pastorin virkanimikettä kantava Väinö luonnehtii itseään hetken hiljaisuuden jälkeen.

– Olen aikuiseen ikään ehtinyt kolmen kulttuurin omaava romanimies, jolla on hyvin pitkä ja vahva yhteiskuntapoliittinen tausta työelämässä ja vaikuttamisessa. Varsinaisen työrupeamani olen tehnyt valtion virkamiehenä. Lisäksi olen saanut olla pappina palvelen eri seurakuntia. Äitini puolen suku on hyvin vanhaa suomenruotsalaista sukua, ja olenkin kasvanut kolmen eri kulttuurin keskellä, jonka koen elämässäni erityiseksi vahvuudeksi, Väinö Lindberg kertoo taustastaan.

Lindbergillä sydäntä lähellä on aina ollut oikeudenmukaisuus ja tasapuolinen mahdollisuus päästä elämässä eteenpäin. Nämä peruseriaatteet ovat olleet osaltaan vaikuttamassa siihen, että hän lähti aikoinaan vaikuttamaan yhteiskunnallisiin asioihin ja romani-politiikkaan.

– Vuonna 1972 silloinen Mustalaisasianeuvoittelukunta pyysi minua mukaan työryhmään, jonka tehtävänä oli parantaa romaniyhteisön sosioekonomista asemaa. Työryhmän valmistelut loivat pohjaa romani-politiikan strategialle, joka saatiin valmiiksi vuonna 1999. Nykyään se toimii pohjana romaniyhteisöä koskevilla asioissa.

Ammatillisen koulutuksen portti avautui

Historian sivuja taaksepäin katsoessa on huomattavissa, että suurin muutos romaniyhteisöä käsittelevissä asioissa on tapah-

– Minulle kristillisyyts ja uskovaisuus luovat elämän sisällön, arvot ja perustan, jolle koko ihmisyyteni perustuu, sanoo turkulainen pappi ja kunnallispolitiikko Väinö Lindberg.ç

tunut juuri sosiaaliekonomisella alueella. Väinön 35-vuotiseen työrupeamaan mahtuu monen näköistä sisältöä, onnistumisia ja pettymyksiä. Suuria ja pieniä saavutuksia muistellessa Väinö kokee merkittävimmäksi tapahtumaksi ehdottomasti ammatillisen koulutuksen mahdollistumisen vuonna 1978 Jyväskylässä.

– Koulutuksen avautuminen ja mahdollistuminen raotti yhteisön sisällä ja yhteiskunnallisesti sellaisen oven, josta hedelmää saadaan vieläkin poimia. Ensikoulutuksen jälkeen voititi jo vuonna 1980 kiinnittää romaniopiskelijoita taideteolliseen korkeakouluun, josta valmistui sitten aikanaan monia romanitaitelijoita, Lindberg muistelee.

– Etenkin yhteiskunnallisista saavutuksista puhuessa tulee aina muistaa, että työ vaikuttajana on aina pitkäjänteistä. Monetkaan tulokset eivät ole heti nähtävissä tai niiden vaikutus ei ole silmiinpistävä. Tulokset havaitaan vasta pitkällä aikavälillä. Ne vaikuttavat huomattavasti ihmisten ja asioiden hyvinvointiin - tulokset näkyvät silloin kuin näkyvät.

– Työ poliitikkona, pappina tai ihmisenä ei ole aina pelkkää juhlaa tai taivaissa olemista. Työssä jaksaminen, siinä itseltään antaminen ja kokonaisvaltaisen tyydytyksen saaminen on monen tekijän summa.

– Palkitsevinta minulle tässä työssä on ollut ja on edelleen se, että saan nähdä nuoria aikuisia, joilla elämässä menee hyvin. Heille on tullut mahdolliseksi koettaa siipiensä kanta-

vuutta niin taiteen, opiskelun itse elämänsä kohdalla.

– Aina kuitenkin tämä työ ei ole makeiden hedelmien syömistä. Vastapainoksi se on tehnyt minusta hyvin yksinäisen miehen. Tässä työssä ja työkentällä tulee hyvin herkästi väärinymmärtyksi ja ”vihamieheksi”, kun joku kokee, että hänen varpailleen on astuttu, Väinö huomauttaa ja tuo esille monia tapahtumia, joilla on ollut häneen syvä vaikutus.

Kaupunginvaltuustoon varasijalta

Turun kaupunginvaltuuston historiassa tapahtui elokuussa merkittävä käänne. Ensimmäinen romani, Väinö Lindberg, nousi varasijalta valtuustoon. Vaikka Väinöltä löytyikin useiden vuosien työskentelyhistoriaa kunnallispolitiikan eri lautakunnista, on itsestään selvää, että valtuustoon nousulla on monitahtoinen merkitys sekä valtuustolle että romaniyhteisölle.

– Tiedän, että tapahtumalla on merkitystä ulospäin ajatellen. Ovathan juutalaiset ja uusmaahanmuuttajat olleet edustettuina valtuustossa jo vuosia. Vihdoinkin Suomen vanhin ”maahanmuuttajavähemmistö”, romanit, pääsi mukaan.

Suomen romanit ovat identiteettitään ehdottomasti suomalaisia, Suomen romaneja. Elettä elämää isänmaan suojissa on jo yli 500 vuoden verran. Monet yhteisön sisäiset ja yhteiskunnalliset tekijät ovat vaikuttaneet siihen, mitä romaniyhteisö on tänä päivänä.

– Minulta usein kysytään,

että tarvitseeko Suomi erillistä romanipolitiikkaa. Vastaan suoraan, että tarvitsee! Uusien maahanmuuttajien tuomien haasteiden edessä on vaarana se että, jos me emme nyt valvo oikeuksiamme, me jäämme jalkoihin. Kuka tai ketkä ajavat romanien asioita, jos ei valtion asettama Romaniasianneuvottelukunta (RONK), jolla on asetus pohjainen asema valtion hallinnossa? Mukana RONKissa on yhdessä romaniedustajien kanssa valtion eri ministeriöiden edustajia, joten se on hyvin lähellä päätöksentekoa, Väinö tuo esille seikkaperäisesti varmistaen, että yhteiskunnallinen marsšijärjestys tulee ymmärretyksi.

Uskonto ja politiikka

Vanhan kansan huulilta kuulee herkästi sanonnan, etteivät uskonto ja politiikka sovi yhteen. Katsoessa jo Raamattua ja yleisesti kristinuskon pohjalla olevaa juutalaista kulttuuria ja historiaa on selvästi nähtävissä, että nämä kaksi asiaa ovat kulkeneet käsi kädessä. Vanhan testamentin suurmiesten ja -naisten tavoin myös Väinön elämässä vaikuttavat nämä kaksi asiaa. Hän on sekä pappi että poliitikko.

– Kristillisdemokraattisen puolueen jäsenenä minulle usko ja kristillisyyt merkitsee sitä, että ilman Kristusta ei olisi elämää eikä näin ollen edes Väinöä. Minulle kristillisyyts ja uskovaisuus luovat elämän sisällön, arvot ja perustan, jolle koko ihmisyyteni perustuu.

Tuo vanha sanonta on nähtävä vanhan suomalaisen kulttuurin lävitse, jossa maa oli jakautumassa kahtia. Jo Vanhan testamentin suuret hengelliset vaikuttajat, esimerkiksi Profeetta Mirjam, oli siellä, missä poliittisia päätöksiä tehtiin. Ja Raamattu jopa kehottaa meitä ajattelemaan aina sen kaupungin parasta, missä asumme. Poliitiikkaa pitää tehdä politiikan ehdoin, mutta kristillisiin arvoihin sitoutuneena. Silloin meillä on oikea asenne politiikkaan.

Harmaapäinen, mutta virkeä Väinö katsoo vielä kirrkaasti tulevaisuuteen, vaikuttaja kun on. Menneisyyttä on elämän janassa enemmän kuin tulevaisuutta, mutta silti on vielä halua antaa yhteisön hyväksi jotakin siitä tietotaidosta, mitä elämä ja Jumala on Väinölle opettanut.

– Suuri missio, johon olen halunnut ja haluan edelleenkin vaikuttaa, on, että jokaisella on elämässään mahdollisuus yhdenvertaisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Esimerkiksi terveydenhuollossa vanukset jäävät priorisoinnin jalkoihin. Mielestäni meidän tulee kunnioittaa elämää - niin lapsen kuin vanhuksenkin. Toinen suuri sydämen asiani on lapsiperheet. Lapset voivat hyvin, kun vanhemmatkin voivat hyvin. Näissä tehtävissä minulla on pappina ja poliitikkona tekemistä aina siihen asti, kun uskoni saa muuttua näkemiseksi, pohtii Väinö Lindberg elämänsä tärkeitä asioita.

MERTSI "MEDI" ÄRLING
teksti ja kuva